

Євробюлетень

Січень, 2004

Інформаційне видання Представництва Європейської Комісії в Україні

Прапор піднято.
Головування
Ірландії
в Європейському
Союзі почалося

Київ, Майдан Незалежності, 17 травня 2003 року

15 травня 2004 року в Києві вдруге відбудеться День Європи

Голова Представництва Європейської Комісії в Україні, Білорусі і Молдові Норбер Жустен та київський міський голова Олександр Омельченко домовилися, що 15 травня в столиці України вдруге відбудеться День Європи, і обговорили питання організації свята. З урахуванням досвіду першого Дня Європи у Києві 17 травня 2003 року цьогоорічне святкування пройде на більш високому рівні. Норбер Жустен нагадав, що День Європи в Києві проводитиметься через два тижні після розширення ЄС, яке станеться 1 травня. Тому цей захід, за його словами, відбуватиметься «в контексті розширення ЄС». «Нам дуже важливо показати, що ми раді бачити Україну серед нових сусідів, і що в нас є можливості для співробітництва, навіть якщо Україна не є членом ЄС», – підкреслив він. Голова Представництва також зазначив, що ЄК цього року має намір провести дні Європи на більш високому рівні, ніж торік. За його словами, цього року, окрім традиційного спорудження європейського містечка, всі країни – члени ЄС зможуть окремо представити себе. О.Омельченко пообіцяв, що Головне управління культури міськдержадміністрації підготує зі свого боку план святкових заходів, а київська міська влада візьме участь у фінансуванні свята.

Про свято запитуйте: press@delukr.cec.eu.int

Євробюлетень

Інформаційне видання
Представництва
Європейської Комісії
в Україні

Київ 01024
вул. Кругло-
університетська, 10
www.delukr.cec.eu.int

Керівник проекту
Вікторія Давидова
E-mail:
victoria.davydova@cec.
eu.int

Зміст бюлетеня
не обов'язково відбиває
офіційні погляди
Європейської Комісії

© Європейська Комісія,
2004

Видає та розповсюджує
Лабораторія
законодавчих ініціатив
Київ 04070
вул. Волоська, 8/5,
к. 133-134,
т./ф.: (044) 238-24-69
www.parlament.org.ua
E-mail:
info@laboratory.kiev.ua

Головний редактор
Олекса Підлущкий

Редактор
Юрій Сандул

Оригінал-макет
Роман Марковець

Верстка
Олена Дудко

Наклад 15 000 прим.

Інтернет-версія
www.delukr.cec.eu.int
www.parlament.org.ua

Використана інформація:
www.europa.eu.int,
«Інтерфакс-Україна»,
Уніан

Зростає підтримка
Конституції ЄС..... 2

Заява головуючого від імені Європейського
Союзу щодо пропозицій стосовно
конституційних змін в Україні..... 2

ЄС і Україна розпочали консультації
щодо «Плану дій ЄС – Україна»..... 3

Розпочато реалізацію проекту ЄС
«Фінансування та управління
у сфері охорони здоров'я»..... 4

Оголошено нові проекти EuropeAid..... 4,5

Європейське космічне агентство пропонує
Україні договір про співробітництво..... 8

Хав'єр Солана – фізик
і Верховний Комісар..... 10 – 11

Парламент,
який не має аналогів у світі..... 18 – 19

П'єр Рішар у моноспектаклі
«Повернення у спогадах»..... 20

стор. 4

стор. 8

стор. 10

Шановні друзі!

Ми раді знову зустрітися з Вами на сторінках «Євробюлетеня» – інформаційного видання Представництва Європейської Комісії в Україні. Тепер наше видання збільшується і за обсягом, і за накладом.

Ми намагатимемося, щоб давні і нові читачі «Євробюлетеня» мали якнайповнішу інформацію про програми і проекти Європейського Союзу в Україні, про діяльність Європейської Комісії та її Представництва в Україні, про дедалі тісніші контакти України і ЄС. Ми інформуватимемо Вас про найважливіші події в житті нової, розширеної, Європи, її історію та культуру, про її людей. Ми розраховуємо на активний діалог з Вами, хочемо знати Вашу думку про нашу діяльність, почути Ваші запитання, побажання, зауваження, пропозиції, зокрема, й щодо того, яким Ви хочете бачити «Євробюлетень». Вони нам дуже потрібні.

Успіхів Вам!

Представництво Європейської Комісії в Україні

Зростає підтримка Конституції Європейського Союзу

Переважна більшість громадян 25 країн розширеної Європи, близько 77 відсотків, погоджуються з необхідністю ухвалення Європейської конституції. Такі дані містить «Євробарометр» – опитування, що проводилося з 14 по 23 січня. Останнє опитування свідчить, що з часу проведення попереднього опитування восени 2003 року підтримка зростає. Тоді на користь Конституції висловлювалися лише 67 відсотків громадян.

Країнами, що найбільше підтримують ідею Конституції (більше 80 відсотків населення), виявилися Бельгія, Німеччина, Греція, Іспанія, Франція, Ірландія, Італія, Люксембург, Португалія, Кіпр, Угорщина, Литва та Словенія. Лише у Швеції та Сполученому Королівстві за підтримку Конституції ЄС висловилися менше 60 відсотків громадянської – 58 та 51 відсоток відповідно.

Опитування проводилося невдовзі після невдахи за підсумками переговорів під час Міжурядової конференції в грудні. Більша частина громадянської вважає, що їхня країна повинна бути готовою до поступок для ухвалення Конституції. В середньому 62 відсотки громадян 25 країн вважають так, тоді як проти надання поступок виступає 28 від-

сотків. Словенія – єдина країна, де негативне ставлення до поступок перевищує підтримку можливості їх надання.

Дві третини громадян країн Євросоюзу вважають, що роботу інституцій ЄС може бути заблоковано за відсутності Конституції, а більшість погоджується з концепцією «багатошвидкісної Європи», яка передбачає різну інтенсивність інтеграції різних країн. Фактично, 59 відсотків бажають, щоб країни-члени, найбільше зацікавлені в поглибленні співробітництва, здійснювали цей процес, не чекаючи інших.

Підтримка цієї концепції, в середньому, вища в країнах, які набувають членства, ніж у теперішніх державах-членах. Противниками «багатошвидкісної Європи» є 32 відсотки населення, включаючи порівняно низькі по-

Громадяни ЄС підтримують необхідність ухвалення європейської Конституції

казники в Іспанії й усіх країнах-кандидатах та порівняно великою кількістю противників цієї ідеї в Нідерландах (46 відсотків). Результати опитування підтверджують думку більшості громадян про їх недостатню поінформованість про проект Конституції, лише чверть теперішніх та майбутніх громадян Європейського Союзу вважають, що вони добре поінформовані. Респондентів було дезінформовано переважно двома неправильними твердженнями про зміст Конституції, зок-

рема, стосовно прямих виборів Головуючого Ради ЄС та створення Європейських збройних сил. У кожному випадку близько 40 відсотків респондентів заявили про правдивість цього твердження, тоді як інші 40 відсотків опитаних вважають це твердження хибним. Більшість людей отримують інформацію переважно з національних телевізійних каналів та радіостанцій (близько 65 відсотків). 43 відсотки більше схильються до пресових повідомлень.

Заява головуючого від імені Європейського Союзу щодо пропозицій стосовно конституційних змін в Україні

Від імені Європейського Союзу Ірландія, яка головує сьогодні в Євросоюзі, виступила із заявою у зв'язку з голосуванням 24 грудня 2003 року у Верховній Раді України у першому читанні законопроекту про внесення змін до Конституції України. Текст заяви 30 січня розповсюдило посольство Нідерландів в Україні (у Києві немає посольства Ірландії, а обов'язки ірландського посла в Україні виконує за сумісництвом глава диппредставництва цієї країни в Чехії).

У контексті президентських виборів в Україні, що наближаються, Європейський Союз висловлює глибоку стурбованість щодо подій, які відбулися 24 грудня 2003 в українському парламенті (Верховній Раді) у зв'язку з голосуванням у першому читанні поправок до Конституції. Визнаючи суверенне право України змінювати її інституційний

устрій згідно до процедур, що закладені в Конституції, Європейський Союз стурбований тим, що в теперішніх політичних умовах пропозиції щодо конституційних змін будуть мати несприятливий вплив на довіру та впевненість виборців щодо представницької демократії в Україні, особливо в рік виборів. Легитимність конституційних змін має бути зумовлена щирою підтримкою суспільства заради цієї цілі. Європейський Союз, який прагне розвивати відносини з Україною, пильно спостерігатиме за розвитком подій, що пов'язані з цим питанням, під час наступної (п'ятої сесії) Верховної Ради.

Як було зазначено під час саміту ЄС-Україна в Ялті 7 жовтня 2003, Європейський Союз переконаний у важливості того, щоб президентські вибори були дійсно вільними, чесними і прозорими. У цьому зв'язку Європейський Союз вважає, що будь-які дебати стосовно конституційних змін, що мають на меті змінити процедуру виборів Президента,

мають проводитися окремо від виборів. Європейський Союз закликає Україну позитивно відреагувати на пропозицію Європейської комісії За Демократію через Закон (Венеціанської Комісії) продовжити співробітництва з питань конституційної реформи. Європейський Союз уважно спостерігатиме за умовами, в яких проходитиме президентська виборча кампанія, і за тим, як відбуватимуться самі вибори.

Країни, що приєднуються до ЄС: Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словацька Республіка, Словенія; країни – кандидати на приєднання до ЄС: Болгарія, Румунія; країни в процесі стабілізації та асоційованого членства і потенційні кандидати: Албанія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Сербія і Чорногорія; країни Європейської Асоціації Вільної Торгівлі: Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія; країни Європейської Економічної Спільноти приєднуються до цієї заяви.

Пройшов перший раунд консультації за Планом дій «Україна — Європейський Союз»

Перший раунд консультацій України і Європейського Союзу з питання про розробку єдиного тексту Плану дій «Україна — Євросоюз» у контексті політики ЄС «Сусідство» пройшов 27 січня у Києві, в українському МЗС. Це перші конкретні переговори за цим Планом. Делегацію Єврокомісії очолював Хьюго Мінгареллі — Голова Директорату зовнішніх відносин із Східною Європою.

До складу делегації увійшли 10 представників з різних служб Європейської Комісії, зокрема — директоратів ЕК з питань зовнішньої політики, з питань розширення ЄС, а також члени спеціальної робочої групи, яка відповідає за імплементацію концепції «Розширена Європа». Українську делегацію на переговорах очолював перший заступник міністра закордонних справ України з питань європейської інтеграції Олександр Чалий. Україна є однією з перших країн, з якими ЄС розробляє План дій «Сусідство». План дій «Україна — ЄС» спиратиметься на угоду про партнерство й співробітництво і окреслюватиме спільні цілі і низку особливих заходів. Його мета — бути інструментом політики для подальшого зміцнення відносин Україна — ЄС у рамках європейської політики «Сусідство».

Раніше українська сторона вже передала Європейському Союзу свій варіант документа, і під час консультацій представники ЄС виклали своє бачення майбутнього плану, термін реалізації якого розрахований на кілька років. Однак українська сторона хотіла б скоротити цей термін до двох років, і Європейський Союз готовий розглядати можливість такого скорочення. ЄС ще не ухвалив остаточного рішення з цього питання. Доку-

мент не передбачатиме асоційованого членства України в ЄС. За підсумками перших консультацій з підготовки плану дій сторони домовилися, що наприкінці лютого — на початку березня цього року Україна і Європейський союз продовжать переговори з вироблення Плану дій «Україна — ЄС».

План дій покликаний забезпечити подальше поглиблення співробітництва Україна — ЄС у галузі поглиблення політичного діалогу, включаючи подальший розвиток в Україні демократії і прав людини, розвитку економічних реформ, гармонізації українського законодавства відповідно до норм ЄС. Також план дій передбачатиме поглиблення двостороннього співробітництва у правовій галузі, лібералізацію візового режиму, підписання угод про реадмісію, свободу пересування людей і капіталів, розвиток транспортної галузі і комунікацій, розвиток міжособистісного спілкування, включаючи надання для України доступу до програм ЄС, зокрема, у галузі освіти. Планується, що в документі будуть закладені конкретні заходи щодо співробітництва Україна-ЄС у найближчі 2-3 роки. Підсумковий звіт за переговорами планується підготувати до середини травня.

В ЄС вважають, що дата прийняття Плану дій «Україна — ЄС» не є найважливішим чинником

Речник комісара ЄС з питань зовнішньої політики Дієго де Охеда заявив, що хоча Брюссель і прагне розробити план у найближчі кілька місяців, дата його прийняття не є найважливішим чинником. «Танго танцюють удвох. Від політичної волі української влади це також залежить. Ми представили свої пропозиції, які полягають у тому, що План дій буде прийнятий цієї весни. Чи буде це у квітні, у травні, чи навіть пізніше? Нам потрібні зобов'язання від української сторони, що вона рівною мірою залучена до підписання Плану дій. Звичайно, це тільки початок процесу, потім план треба буде виконувати. Отже, для нас не так важливо, чи підпишемо ми цей документ у квітні або в липні. Питання в змісті Плану дій, у тому, що обидві сторони з ним погоджуються і зобов'язуються впроваджувати зміни на користь українського народу, українського суспільства, а також для подальшої інтеграції України в європейський єдиний ринок», — сказав Д. де Охеда. За його словами, Європейська Комісія усвідомлює, що проблеми в Україні, у тому числі економічні, неможливо вирішити за один день. Тому Брюссель готовий допомогти Києву, у тому числі і матеріально: «План дій спрямований на те, щоб українська влада змогла разом з нами дійти згоди за низкою питань. Йдеться про зобов'язання влади України провести зміни до кращого в певний відрізок часу. Це ми будемо підтримувати не тільки політично, а й фінансово», — сказав речник.

Посол України при Європейському союзі прогнозує завершення обговорення Плану дій «Україна — ЄС» у березні

Другий раунд консультацій Україна — Європейський союз з розробки тексту спільного Плану дій, планується провести між 20 і 26 лютого, а третій відбудеться 8-10 березня, — повідомив глава представництва України при ЄС Роман Шпек.

«Ми повинні будемо тоді все це і завершити», — заявив Р.Шпек. Він зазначив, що документ, що готується, є одним з чотирьох документів, які планується представити на майбутньому в травні засіданні Ради глав МЗС Європейського Союзу. «Першим документом буде стратегія зі спів-

праці в рамках «Розширеної Європи», другим — документ по країні, в якому буде дана оцінка рівня співробітництва на сьогодні, і лише третій — План дій з ЄС», — сказав Р.Шпек. У рамках підготовки тексту документа створені три робочі групи: перша — з питань співробітництва у галузі політики, безпеки, юстиції і внутрішніх справ, друга — з питань торгово-економічного співробітництва і зона вільної торгівлі, третя — галузева група з питань співробітництва у галузі транспорту, енергетики, і, можливо, спільних космічних про-

єктів. Коментуючи перспективи надання Україні статусу країни з ринковою економікою, Р.Шпек повідомив, що це питання розглядатиметься під час майбутньої в лютому поїздки до Брюсселя міністра економіки і з питань європейської інтеграції України Миколи Деркача.

Представник України при ЄС також повідомив, що на першому раунді консультацій питання про можливість надання Україні статусу асоційованого члена не порушувалося. «Європейська Комісія сьогодні не має мандата від країн — учасниць ЄС на обгово-

рення можливості підписання угоди про асоціацію з Україною», — сказав Р.Шпек. «Як говорив Єврокомісар Понтер Ферхойген у середині січня в Страсбурзі, на зустрічі з міністром закордонних справ України Костянтином Грищенком, ЄС знає про те, що Україна хотіла б вивести відносини з Європейським Союзом на інший рівень. І в травні він інформує країни — учасниці організації про те, що Україна, крім іншого, порушує питання про підписання угоди про асоціацію», — сказав він, додавши: «Там вже почуємо їх відповідь».

Європейський Союз розпочав новий проект «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я»

Загальна мета проекту (презентація відбулася 29 січня у Міністерстві охорони здоров'я України) – сприяння розвитку ефективного і дієвого фінансування та управління у сфері охорони здоров'я в Україні. Проект має чотири конкретних цілі:

1) модифікацію структури МОЗ з метою забезпечення передумов для створення Національного Фонду медичного страхування;

2) розробку двох регіональних пілотних проектів з метою напрацювання ефективної та дієвої національної «передової практики» з усіх необхідних компонентів для запровадження медичного страхування в Україні;

3) розробку та впровадження комплексної, життєздатної підготовки спеціалістів у галузі управління та фінансування системи охорони здоров'я для адміністративних кадрів різних рівнів у сфері охорони здоров'я, керівників закладів охорони здоров'я та експертів ФМС;

4) проведення інформаційних кампаній з підвищення рівня обізнаності громадськості та оцінка їхнього впливу.

Проект сприятиме МОЗ у зміцненні юридичної бази, конкретно – «Закону про медичне страхування», що зараз обговорюється, а також розвиватиме стратегічні та бізнес-плани для майбутньої організації системи медичного страхування. Робота в пілотних проектах, створених у регіонах, які ще визначатимуться, дозволить розвинути та перевірити ключові компоненти системи медичного страхування, особливо процес укладання контракту між надавачами медичних послуг та їх покупцями, пакети гарантованих медичних послуг; а також фінансові та адміністративні процедури в організаціях охорони здоров'я.

Координатор проектів охорони здоров'я і соціальної галузі Європейського Союзу Аня Ніцше зазначила, що Європейська комісія зацікавлена в наближенні України до європейських стандартів у сфері охорони здоров'я, і цей проект є лише фрагментом допомоги Європейської Комісії, однак він дуже важливий, оскільки без удосконалення управління і фінансування неможливе реформування української охорони здоров'я.

Для успішного впровадження проекту важливим є розуміння і підтримка населенням запропонованих реформ, тому передбачені добре продумані інформаційні кампанії.

Схема обов'язкового медичного страхування, заснована на внесках, менш сприятли-

ва для політичних маніпуляцій, ніж система бюджетного фінансування, і дозволяє точніше розраховувати рівень надходжень. Однак її введення – тривалий і динамічний процес, бо переорієнтовує систему охорони здоров'я з такої, що переважно спрямована на потреби лікарень, на таку, що опікується проблемами укріплення здоров'я, профілактики та первинного лікування. Останнє входить до спектру інтересів діючого проекту ЄС «Профілактика та первинне лікування».

Проект «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я» розвивають міжнародні та українські експерти.

Керівництво здійснює міжнародний консорціум GVG/СП/EPOS. Тривалість проекту – 2,5 роки, бюджет – 4 млн. євро.

Цитата

Україна зможе отримати в ЄС необхідні знання і допомогу в питаннях підвищення ефективності функціонування сфери охорони здоров'я, оскільки протягом тривалого часу саме ця соціально важлива галузь залишалася поза ринковими перетвореннями, які щодня набирають обертів в Україні.

Тимур ПЕДЧЕНКО,

перший заступник міністра охорони здоров'я із зв'язків з Верховною Радою

Конкурси/гранти

Програма малих проектів EuropeAid з прикордонного співробітництва

Європейська Комісія запрошує до надання пропозицій за програмою малих проектів EuropeAid (колишня Tасіс) з прикордонного співробітництва. Ця програма підтримує малі проекти із співробітництва між місцевими та регіональними органами на кордонах Росії, Белорусі, України та Молдови з ЄС та країнами-кандидатами. Пріоритети програми – адміністративна реформа, місцевий економічний розвиток, соціальний сектор, проблеми довкілля та енергетики. Загальна індикативна сума, що виділяється на цю програму складає 9,2 млн. євро. У рамках програми працюють два механізми: Механізм малих проектів (гранти складають до 300 тис. євро) та Механізм мікропроектів (гранти до 50 тис. євро). Місцеві та регіональні організації, що розташовані у відповідних прикордонних регіонах та їх філії можуть подавати заявки.

Кінцевий строк надання пропозицій за програмою малих проектів – 2 квітня 2004 року. Для програми мікропроектів кінцевий строк відсутній.

Детальніша інформація: anje.schubert@cec.eu.int чи за тел. (044) 462 00 10

Інформаційна кампанія по туберкульозу для киян

У рамках проекту «Профілактика та боротьба з туберкульозом у Києві, Україна», що фінансується Європейським Союзом, 4 лютого був проведений семінар, на якому представників національних та муніципальних служб охорони здоров'я, управлінців і представників неурядових організацій ознайомили з основними пріоритетами і формами майбутньої інформаційної кампанії по туберкульозу.

Після розпаду Радянського Союзу туберкульоз став головною проблемою охорони здоров'я у країнах, що входили до його складу. Також у цій частині світу збільшується кількість форм туберкульозу, резистентних до ТБ препаратів. В усьому світі епідемія туберкульозу значно підживлюється пандемією ВІЛ. З 1991 року в Україні щорічно кількість виявлених нових випадків більш ніж подвоюється. Це викликано різними причинами, головною з яких, здається, є те, що система боротьби з туберкульозом, яка функціонувала за часів Радянського Союзу, стала менш ефективною та неможливою в сучасних соціальних і економічних умовах. В результаті виникла потреба у новій стратегії боротьби з хворобою.

Метою проекту «Профілактика та боротьба з туберкульозом у Києві, Україна» є запровадження такої нової стратегії в столиці України. За основу взято рекомендовану Всесвітньою організацією охорони здоров'я стратегію DOTS. У тісній співпраці Міністерства охорони здоров'я, Київського міського центрального протитуберкульозного диспансеру та групи консультантів з Королівства Нідерланди було розроблено адаптовану до ситуації в Україні DOTS стратегію. Її найважливішими компонентами є:

- сприяти діагностуванню туберкульозу

- лабораторними методами;
- залучити служби загальної медичної мережі до діагностики та лікування туберкульозу;
- сприяти амбулаторному лікуванню туберкульозу;
- розвинути усвідомлення проблеми туберкульозу серед громадськості.

Інформаційна кампанія проводитиметься з такими пріоритетами:

- адресована громадськості а також цільовим специфічним групам з підвищеним ризиком туберкульозу;
- неурядові організації та представники груп ризику активно залучатимуться до розробки та проведення кампанії;
- інформація включатиме нові форми лікування туберкульозу, що стали доступними за останнє десятиліття і гарантують високий рівень виживаності у більшості випадків. Ці нові методи також дозволяють проводити амбулаторне лікування для більшості пацієнтів на етапах продовження лікування.

Інформаційна кампанія також включатиме елемент забезпечення підтримки з метою стимулювання прихильності пацієнтів до лікування.

Конкурси/гранти

ЄС оголошує проект «Підтримка громадянського суспільства та місцевих ініціатив в Україні»

Європейський Союз оголошує конкурс на надання грантів за проектом EuropeAid (колишня Tacis) «Підтримка громадянського суспільства і місцевих ініціатив в Україні». Українські партнери зможуть скористатися грантами на загальну суму 3 млн. євро. Основна мета програми – сприяння розвитку громадянського суспільства та місцевих ініціатив, підтримка їх розвитку через співробітництво з партнерами із Європейського Союзу або країн, де реалізується програма Фаре. Пріоритети програми – адміністративна реформа, місцевий економічний розвиток, соціальні реформи.

Кожний грант за згаданою програмою може скласти від 100 тис. євро до 200 тис. євро, з внеском Європейського Союзу до загального бюджету проекту до 80%. Подавати свої пропозиції до 14 квітня 2004 року запрошуються неурядові організації, місцеві або регіональні органи, неприбуткові професійні організації.

Детальніша інформація: anje.schubert@cec.eu.int чи за тел: (044) 462 00 10

Трьома реченнями

У РАМКАХ проекту Європейського Союзу «Розвиток громадянського суспільства в Києві та обраних регіонах України» 4 лютого 2004 року у Сумах відкрито Обласний Центр соціального партнерства.

У церемонії відкриття взяли участь: Валентина Довженко, міністр України у справах сім'ї та молоді; Микола Соколов, перший заступник голови Сумської обласної державної адміністрації; Ольга Сергієнко, перший заступник директора Державного центру соціальних служб для молоді; Володимир Михайловський, перший заступник міського голови; Лариса Тихенко, начальник управління у справах сім'ї та молоді Сумської облдержадміністрації; Крістіане Ляйзер, директор проекту «Розвиток громадянського суспільства в Києві та обраних регіонах України»; представники 19 соціально орієнтованих громадських організацій Сумської області.

Проект «Розвиток громадянського суспільства в Києві та обраних регіонах України» є частиною програми технічної допомоги EuropeAid (колишня Tacis) для Делегації Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.

РОЗПОЧАВСЯ третій етап Програми підготовки менеджерів EuropeAid (колишня Tacis) (Managers' Training Programme, MTP). До кінця 2005 року більш ніж 970 менеджерів з Росії, України (200 менеджерів), Узбекистану, Азербайджану, Білорусі, Монголії, Казахстану та Киргизстану зможуть взяти участь у програмі MTP та підвищити свою кваліфікацію завдяки семінарам та стажуванню у Західній Європі. Головне завдання MTP – підвищення ефективності менеджменту українських компаній на основі покращення кваліфікації менеджерів і сприяння економічній співпраці українських учасників з бізнес-партнерами в Європейському Союзі.

Додаткова інформація:
www.tacis-mtp.org

НІМЕЦЬКІ підприємства інвестували 2003 року \$18 млн. в економіку Львівської області, що становить майже чверть від загальної кількості іноземних інвестицій у регіоні. Торік була почата реалізація найбільшого інвестиційного проекту – запуск заводу фірми «Леоні» біля райцентру Стрий. Інтерес німецьких бізнесменів до Львівської області весь час зростає, і незабаром у Львові буде відкрито представництво Бюро делегата німецької економіки.

Проект «Первинні та профілактичні заходи охорони здоров'я України, Києва та ряду областей» — конференція у Комсомольську

Проект «Первинні та профілактичні заходи охорони здоров'я України, Києва та ряду областей», що фінансується Європейським Союзом у рамках програми EuropeAid (колишня Tасіс), 21 – 22 січня 2004 р. провів чергову конференцію у Комсомольську.

Місто відоме сьогодні як лідер з реформування системи охорони здоров'я та широко залучення громадськості до поліпшення якості медичних послуг. Партнерами проекту Європейського Союзу у підготовці і проведенні конференції стали управління охорони здоров'я Комсомольської міської ради та центр «Медіна»-АСІМЕД Асоціації «Сімейна медицина» м. Комсомольська. У конференції, окрім медичних працівників, взяли участь представники влади, громадських організацій та засобів масової інформації з пілотних регіонів (до реалізації проекту залучаються 5 амбулаторій сімейної медицини у Хмельницькому, 12 сільських амбулаторій в Сакському районі, АР Крим – вони будуть реорганізовані в амбулаторії сімейного типу, та 13 сімейних амбулаторій у Михайлівському районі, Запорізької області).

Тема конференції – модель первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) та шляхи її впровадження у пілотних регіонах, пристосування цієї моделі до чинного законодавства України та її фінансове обґрунтування. Модель впроваджується для переорієнтації з медичної допомоги (вторинної) на профілактичну (первинну), зміцнення інтегрованості та керованості медичного обслуговування, стимулювання лікарів загальної практики (сімейних лікарів) з метою надання якісніших послуг та поліпшення діяльності первинної допомоги.

Складова рекомендованої моделі – система забезпечення якості ПМСД, що включає

доступну і своєчасну допомогу, ефективне використання ресурсів, задоволення потреб пацієнта, результативність лікування. Показниками такої результативності мають бути зміна стану здоров'я (пацієнта, громади в цілому), отримання ними знань про медичну допомогу, зміни в поведінці і способі життя пацієнтів та їх родин, і, звісно, задоволеність медичними послугами.

Зараз у рамках проекту проводиться опитування населення у пілотних регіонах, аби з'ясувати рівень знань про сімейну медицину та шляхи поліпшення первинної медико-санітарної допомоги, що дасть змогу якнайефективніше використати можливості проекту у впровадженні моделі сімейної медицини. Для кращого інформування населення та

привернення уваги до теми сімейної медицини випущено кишенькові календарики та виготовлено рекламний ролик, який транслюватиметься на центральних і регіональних телеканалах України. У роботі – випуск інших інформаційних матеріалів. Створено також рубрику «Сімейна медицина» на Інтернет-порталі www.svitua.com, матеріали якої розсилатимуться понад 500 адресатам, серед яких центральні і місцеві урядові структури, міжнародні й українські громадські організації, а також ЗМІ, більшість з яких регіональні. Журналісти можуть безкоштовно використовувати усі факти з матеріалів рубрики або повністю передрукувувати самі матеріали, надсилати свої власні інформації, відгуки чи побажання.

Проект «Профілактичні та первинні заходи охорони здоров'я України, Києва та ряду областей» розпочав свою роботу в жовтні 2002 року, розрахований на 36 місяців. Проект фінансується Європейським Союзом. Виконавець проекту – німецький консорціум СІІ ГРУП/ЕПОС. Мета проекту – поліпшення якості, ефективності та доступності первинної медико-санітарної допомоги для населення України. Очікуваний результат – розробка моделі первинної медичної допомоги для подальшого її впровадження на національному рівні.

3 грудня 2003 року проект очолює Річард Стайлс. Доктор Стайлс працював сімейним лікарем та очолював амбулаторію первинної медико-санітарної допомоги у Великобританії, читав лекції з університетської програми. Він є старшим екзаміноматом у Королівському коледжі лікарів загальної прак-

тики (первинної медико-санітарної допомоги) у Лондоні, а також відповідає за розвиток стосунків цієї установи з Україною. Крім того, він є радником з міжнародних питань щодо первинної медико-санітарної допомоги у Кувейті.

Консорціум СІІ ГРУП/ЕПОС є незалежною міжнародною консалтинговою компанією, яка спеціалізується на наданні послуг міжнародним донорським організаціям, національним і місцевим урядовим структурам та приватному сектору у країнах Центральної та Східної Європи, а також виконує проекти, які фінансуються Європейською Комісією та Світовим Банком, тощо. На ринку України компанія успішно працює протягом останніх 5 років: надає консультації Міністерству охорони здоров'я України, успішно впровадила проект ЄС у фармацевтичній промисловості.

Новий етап проекту реструктуризації підприємств: впровадження підпроектів після діагностики

У липні 2003 року проект Європейського Союзу з реструктуризації підприємств (ПРП) підписав контракти з 6-ма консорціумами українських консалтингових компаній на проведення поглибленого діагностичного аналізу 22 приватних підприємств України. Консалтингові компанії та їх партнери залучили понад 100 консультантів для виконання цієї роботи під егідою БіарінгПойнт, однієї з найбільших консалтингових компаній у світі. Для підприємств ця робота проводилася безкоштовно.

Після успішного завершення діагностики, ПРП, консалтингові компанії й усі 22 підприємства домовилися про впровадження підпроектів, визначених впродовж етапу діагностики. Впровадження підпроектів призведе до реального покращання господарської діяльності підприємств-партнерів, що його можна оцінити за об'єктивними показниками, такими як підвищення продуктивності, покращання руху грошових коштів, тощо.

Під час впровадження підпроектів 80% вартості послуг українських консультантів сплачуватиметься за рахунок коштів, наданих Європейським Союзом. Решта 20% сплачуватиметься підприємствами. Подальша участь усіх 22 підприємств на частково платній основі є вагомим показником успішності Проекту на цей час, а також свідченням бажання і готовності керівників підприємства стимулювати реальні зміни.

Проект також проводить безкоштовні тренінги для консультантів, керівників підприємств, державних службовців, викладачів навчальних закладів та студентів. Тематика тренінгів охоплює принципи і практику господарювання, що мають першочергове значення для успішної життє-

діяльності і розвитку підприємств в умовах ринкової економіки. Навчальні заходи проводяться в 7-ми містах з різних регіонів України. Тренінги з перших трьох тем – стратегії, маркетингу і управлінського обліку – було проведено минулого року загальним обсягом близько 2 200 людино-навчальних днів (що майже вдвічі перевищує початкові цілі, визначені проектом). Ці тренінги високо оцінені цільовою аудиторією.

Протягом наступного етапу навчальної діяльності партнери проекту з числа українських консалтингових компаній представлять 6 тренінгів, кожен з яких базуватиметься на конкретному досвіді роботи консалтингової компанії з підприємством-клієнтом у рамках проекту. Проект запрошує всіх осіб, зацікавлених взяти участь в тренінгах, подати заявку в режимі он-лайн на веб-сайті проекту.

Проект реструктуризації підприємств є унікальним, оскільки він стимулює співпрацю між консалтинговими компаніями і підприємствами, відтак сприяючи розвитку і підвищенню ефективності підприємств України. В подальшому, Проект проводитиме кампанію з широкого розповсюдження результатів своєї діяльності, щоб продемонструвати, чому і як професійні консультанти можуть покращити господарську діяльність підприємств.

Проект реструктуризації підприємств є відкритим для всіх: зареєструвавшись у режимі он-лайн, зацікавлені особи зможуть отримати CD-ROM з навчальними матеріалами та іншу корисну інформацію.

Детальнішу інформацію про підприємства і консалтингові компанії, які беруть участь у проекті, розміщено на веб-сайті ПРП: www.restructuringukraine.kiev.ua

України з ЄС, певна форма асоціації було б певною формою забезпечення більшої стабільності у Європі.

Богдан ГАВРИЛИШИН, член Римського клубу

Трьома реченнями

ЄВРОПЕЙСЬКА Комісія затвердила виплату третього внеску у розмірі 18 млн. євро як вклад Європейського Союзу за 2003 рік у Чорнобильський фонд «Укриття», що управляється Європейським Банком Реконструкції та Розвитку (2001 року внесок становив 40 млн. євро, 2002 року – 20 млн. євро). Фонд був створений наприкінці 1997 року, щоб перетворити нинішній саркофаг над четвертим реактором Чорнобильської АЕС в безпечну та екологічно стабільну систему, і на другій Конференції донорів з питань Чорнобиля, що відбулася в Берліні в липні 2000 року, ЄС зобов'язався виділити EUR100 млн. фонду «Укриття», виплачуючи всю суму чотирма внесками впродовж 2001 – 2004 років. На сьогодні ЄБРР повідомило всіх спонсорів, що через непередбачені раніше складні обставини виконання проекту «Укриття» затримується (через що, зокрема, збільшується загальний кошторис і неможливо буде завершити будівництво у 2007 році), і Банк незабаром очікує на інформацію щодо більш точних розрахунків додаткового бюджету та строків затримки виконання проекту.

Додаткова інформація:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/nuclear_safety/intro/index.htm

1 СІЧНЯ 2004 року набрав чинності Закон України «Про соціальні послуги», котрий визначає основні організаційні та правові засади, види та форми надання соціальних послуг, основні терміни соціальної роботи, засади професійної діяльності у сфері надання соціальних послуг. Згідно з цим законом в Україні ухвалено ряд підзаконних актів, зокрема: постанова Кабінету Міністрів «Про надання платних соціальних послуг», «Про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг», очікується ухвалення документу, що регулюватиме ліцензування надання соціальних послуг. Наразі в Україні активно обговорюють положення цього закону та підзаконних актів, і проект ЄС «Розвиток громадянського суспільства у Києві та обраних регіонах України» сформує загальні рекомендації покращення нормативної бази, що існує у цій сфері.

Європейське космічне агентство пропонує Україні договір

Під час семінару «Співробітництво ЄС та України в сфері дослідження космосу» керівник департаменту міжнародного співробітництва Європейського космічного агентства (ESA) Ларс Фріден (Lars Freden) запропонував Україні закріпити договором плани розвитку ефективного співробітництва з Європою в космічній галузі і назвав укладення такого рамкового договору «найкращим способом почати співробітництво». Як приклад він навів досвід партнерства ESA з РФ, що розвивається понад 10 років на основі оновленої в 2003 році договірної бази. Давши високу оцінку діяльності України у космічній галузі в період після розпаду СРСР в умовах переходу галузі на ринкові відносини, Л. Фріден особливо відзначив проект Sea Launch (комерційні запуски супутників з морської платформи в Тихому океані за допомогою ракет-носія Zenit-3SL, розробленого і виробленого в Україні), що «є конкурентом Ariane» (провідний європейський ракетноносієй). Серед проєктів, які можуть лягти в основу співробітництва між Україною і Європою в космічній галузі, глава департаменту ESA назвав європейський проєкт Загального моніторингу довкілля і безпеки GMES (Global Monitoring of Environment Security). За словами заступника начальника космічної політики Гендиректорату «Дослідження» Єврокомісії Хартвіга Бішоффа (Hartwig Bischoff), Україна входить в сферу інтересів GMES, і має хороші можливості розвитку співробітництва в космічних проєктах, що фінансуються ЄС. Зазначивши, що сьогодні ЄС перебуває в початковій стадії партнерства з ESA і формування політики у космічній галузі, серед ключових передумов ефективного співробітництва він назвав активну взаємодію європейських і українських компаній, які працюють в інтересах космічної галузі. За інформацією заступника генерального директора Національного космічного агентства України (НАКАУ) Едуарда Кузнецова, вже в першій половині року Україна збирається подати заявку на оформлення рамкової угоди про співробітництво з ЕС.

Квітень 1999 року.
Українська ракета Дніпро-1
виводить на орбіту
британський супутник

Україна і ЄС обговорили напрями співробітництва в космічній галузі

Україна і Європейський Союз обговорили перспективні напрями розвитку співробітництва в космічній галузі під час спеціалізованого семінару «Співробітництво ЄС та України в сфері дослідження космосу», що відбувся 29 – 30 січня у Києві. Семінар проводився за спільною ініціативою Європейської комісії (в межах 6-ої Рамкової програми ЄС з досліджень і технологічного розвитку), Європейського космічного агентства (ESA), Національного космічного агентства України (НАКАУ), а також Національної академії наук України (НАНУ). Центральна тема семінару – розширення співробітництва партнерів у рамках проєкту зі створення Спільного моніторингу довкілля і безпеки GMES (Global Monitoring of Environment Security), у сфері науково-технічних досліджень, а також спільна розробка і комерціалізація космічних технологій. Були представлені новітні українські технологічні розробки і дослідження в сфері космосу. У роботі семінару взяли участь фахівці космічних галузей Німеччини, Бельгії, Франції, Швейцарії, Польщі, РФ, а також посол України в Євросоюзі Роман Шпек.

На сьогодні при структурах Комітету з питань співробітництва України – ЄС створена робоча група з дослідження космосу і використання космічного простору в мирних цілях. У жовтні 2003 року в Ялті під час саміту Україна – ЄС партнери ухвалили спільну заяву про співробітництво в галузі супутникової навігації в рамках проєкту створення європейської глобальної навігаційної супутникової системи EGNOS/Galileo. Нині Україна прагне отримати статус асоційованого члена ESA. До складу ESA входять Німеччина, Бельгія, Франція, Швеція, Швейцарія, Ірландія, Італія, Нідерланди, Великобританія, Данія, Іспанія, Австрія, Норвегія, Фінляндія, Португалія. Нині Україна реалізовує третю (Національну) космічну програму на 2003-2007 роки. До основних завдань програми належать: розвиток національної системи спостереження Землі з космосу в інтересах загальнодержавних потреб у соціально-економічній галузі, у галузі безпеки і оборони; створення і розвиток засобів доступу в космос для виконання національних і міжнародних проєктів, сприяння присутності вітчизняних ракетно-носіїв на світовому ринку транспортних космічних послуг.

Польща сприятиме розвитку партнерства України з ЄС у сфері безпеки

Про це, зокрема, йшлося на 7-му засіданні постійної україно-польської конференції з питань європейської інтеграції, яка відбулася 4 лютого у Варшаві під головуванням першого заступника міністра закордонних справ України з питань євроінтеграції Олександра Чалого і заступника держсекретаря МЗС Польщі Яна Трушинського. На засіданні сторони приділили основну увагу обговоренню перспектив розвитку україно-польського стратегічного партнерства в контексті майбутнього вступу Польщі в ЄС. Також обговорювалися підготовка Плану дій «Україна – ЄС» у рамках концепції Євросоюзу «Розширена Європа – сусідство». Польща знову заявила про свою підтримку у визначенні європейської перспективи України, зокрема, про можливість підписання європейської угоди про асоціацію між Україною і Євросоюзом. За інформацією МЗС України, польська сторона висловила готовність сприяти тому, щоб ця перспектива була відображена у Плані дій «Україна-ЄС». Сторони зазначили, що реалізація ініціативи ЄС «Розширена Європа – сусідство» має відображати стратегічний характер відносин ЄС і

України, урахувавши євроінтеграційні спрямування останньої. Сторони вітали також проведення Року Польщі в Україні під гаслом «Україна і Польща – разом в Європі» і висловили переконання, що це сприятиме зближенню країн у соціальній галузі, а також зміцнить україно-польське співробітництво в питаннях євроінтеграції. Під час конференції польська сторона висловила готовність сприяти вступу України до СОТ і створенню зони вільної торгівлі Україна – ЄС, а також отриманню Україною статусу країни з ринковою економікою. Польща також висловила зацікавленість у зміні механізмів надання ЄС технічної допомоги Україні і висловила згоду сприяти адаптації цих механізмів до реальних потреб сусідства ЄС та України. На конференції обговорювалися і умови поїздок громадян двох країн у контексті майбутнього розширення ЄС. Сторони домовилися розпочати діалог про збереження максимально ліберального режиму взаємних поїздок громадян і після приєднання Польщі до Шенгенських угод. Наступне, 8-ме засідання конференції відбудеться в 4-му кварталі 2004 року.

Україна пропонує проводити Дні шведської культури в Україні та Дні української культури в Швеції

Віце-прем'єр-міністр України Дмитро Табачник на зустрічі 28 січня з генеральним директором Шведського інституту Ерландом Рингбор'є, в рамках перебування української делегації на Стокгольмському міжнародному форумі «Запобігання геноциду: загрози і відповідальність», запропонував регулярно проводити Дні української культури в Швеції і Дні шведської культури – в Україні. Д.Табачник запропонував спільними зусиллями Міністерства культури України і Шведського науково-культурологічного інституту реалізувати проект «Шведи і пам'ятки шведської історії та культури в Україні», який міг би стати частиною програми

«Україна: діалог людей і культур». Шведська сторона пропозиції підтримала. Д.Табачник і Е.Рингбор'є погодилися всебічно розвивати вже існуючі і створювати нові контакти між театральними колективами обох країн. Український віце-прем'єр запросив гендиректора шведського інституту відвідати Україну для обговорення конкретних проектів співробітництва. Е.Рингбор'є зазначив, що традиційним пріоритетом роботи інституту є країни Центрально-Східної Європи, проте, в зв'язку з вступом більшості країн регіону до ЄС, вивільняється значний обсяг коштів, які спрямовуватимуться на поглиблення співробітництва з Україною.

Польща була і буде спікером інтеграції України в рамках НАТО і Європейського Союзу... Немає сумнівів, що наш голос на користь України зустріне краший відгук серед партнерів, якщо більш міцною буде демократія, і більш глибокими – економічні реформи в цій державі. Прозахідний вибір Києва повинен мати однозначне підтвердження фактами.

Як член ЄС, Польща діятиме для якнайшвидшого надання Україні чіткої європейської перспективи – включно з повноправним членством у структурах Європейського Союзу

Влодзімеж ЦИМОШЕВИЧ, міністр закордонних справ Польщі

Трьома реченнями

МІНІСТР закордонних справ Польщі Влодзімеж Цимошевич заявив, що рішення українського уряду про пряме (аверсне) використання нафтопроводу «Одеса-Броди» дозволяє розпочати практичну реалізацію проекту і відновити переговори про його підтримку з боку ЄС. Міністр вважає, що тепер можна сподіватися на підтримку цього проекту з боку європейських партнерів у контексті необхідності гарантування європейської енергетичної безпеки. «Час перейти до практичних дій, і це також мотив, щоб у черговий раз відновити розмову з Європейським Союзом про його конкретнішу участь у цьому проекті», – підкреслив В.Цимошевич.

НАПРИКІНЦІ січня у Брюсселі відбулися консультації з приводу процедури розширення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Союзом на 10 нових держав, які вступають до ЄС з 1 травня 2004 року. Сторони погодилися, що вступ до ЄС нових держав та відповідне наближення кордонів Європейського співтовариства до кордонів України докорінно змінює обставини у відносинах між Україною та ЄС. Під час консультацій Україна та Європейська Комісія домовилися про спільні дії, аби подолати можливі небажані наслідки розширення ЄС для відносин України з Європейським Союзом та його новими країнами-членами.

НА ЗУСТРІЧІ з міністром юстиції України Олександром Лавриновичем посол Угорської республіки в Україні Януш Тод заявив, що його країна готова сприяти Україні в процесах євроінтеграції. Це може бути як інформаційна допомога, так і допомога на рівні обміну експертами. Зокрема, посол повідомив, що угорський досвід, пов'язаний з однією з найбільш принципових умов отримання членства в Європейському Союзі – адаптація національного законодавства до європейського, може бути цікавим для України.

ПОСОЛ Польщі в Україні Марек Зюлковський переконаний, що майбутній вступ Польщі до Європейського Союзу не матиме негативних наслідків для україно-польських відносин, зокрема, у торгово-економічній галузі. «Я бачу лише позитивні наслідки», – сказав М.Зюлковський 27 січня на прес-конференції у Києві, відзначивши при цьому, що митні тарифи ЄС, які Польща введе з 1 травня поточного року, у середньому, більш ліберальні, ніж польські. «Як свідчать дослідження, більшість митних тарифів не зміняться взагалі, а більше 40% митних тарифів знизяться», – сказав посол.

Хав'єр Солана: фізик-теоретик і Верховний Комісар

Презентабельний та красномовний, вдалий переговорник, що, окрім рідної іспанської, досконало володіє ще й англійською та французькою мовами, Хав'єр Солана є однією з найвизначніших політичних фігур сьогоденної Іспанії, – стверджують автори книги «Десять найвпливовіших іспанців сучасності». Хоча вплив Солани простягається, звичайно, далеко за межі Іспанії.

Хав'єр Солана, як особистість – постать доволі складна, багатогранна, і охарактеризувати його однозначно досить важко, навіть неможливо.

Кілька років тому авторові цієї статті випала нагода взяти велике ексклюзивне інтерв'ю у Хав'єра Солани напередодні його чергового візиту в Україну, коли він ще перебував на посаді Генерального секретаря Північно-Атлантичного Альянсу. Розмова тривала близько години. Хав'єр Солана виглядав щирим і давав відповіді на всі питання, які ставив український журналіст. Не намагався плавно з'їхати з теми, якщо питання виглядало не надто зручним і виграшним для нього, як люблять робити багато українських (і не лише українських) політиків. Тим більше, не могло бути й мови про те, щоб Солана сказав: «На це питання я відповідати не буду». Але й не сказав нічого зайвого, непродуманого. Обличчя Генерального секретаря було досить живим, вираз його постійно змінювався, свою мову він супроводжував досить жвавою «латинською» жестикуляцією. І водночас кожне його слово було продуманим і зваженим. Манери Солани – демократичні, він доброзичливий та уважний до співрозмовника. Але дехто з працівників Штабквартири НАТО у Брюсселі звирявся мені неофіційно, що з Соланою працювати набагато важче, аніж із попереднім Генераль-

ним секретарем: іспанський політик більш вимогливий до своїх підлеглих. Чітко ставлячи кожному працівникові завдання, він жорстко вимагає виконання своїх вказівок. І ніколи нічого не забуває. Відбутися від нього загальними словами на кшталт: «Ми працюємо над вирішенням цього питання» – практично неможливо.

Солана має яскраво виражене системне мислення. Мабуть, тут дається взнаки його перша спеціальність – адже до того, як стати професійним політиком, він займався теоретичною фізикою, конкретніше – фізикою твердого тіла, успішно захистив докторську дисертацію і опублікував більше трьох десятків наукових праць, які отримали високу оцінку фізиків-теоретиків у багатьох країнах світу.

Хав'єр Солана, на відміну від переважної більшості нинішніх керівників Європейського Союзу, народився, виріс і сформувався як особистість в умовах не демократичної держави, а авторитарного, навіть з елементами тоталітаризму, франкістського режиму. 1975 року, коли генералізмус Франко помер і в Іспанії почалася побудова демократичного суспільства, заснованого на загальнолюдських цінностях, Солана вже перебував у віці Ісуса Христа – йому було 33 роки. Але ще за 11 років перед тим, 22-річним студентом, він вступив до лав забороненої на той час Іспанської Соціалістичної Робітничої партії. Паралельно з навчанням та науковою кар'єрою Солана активно займався підпільною політичною діяльністю і досить швидко перетворився на помітну постать серед іспанських політиків лівоцентристського спрямування.

Він став депутатом першого демократично обраного іспанського парламенту в 1977 році і ра-

Назва нинішньої посади Хав'єра Солани ще досі звучить для українського вуха незвично – Верховний (а дехто пише «Вищий» чи «Найвищий») представник Європейського Союзу з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки. І посаду ту було створено наче спеціально для нього – саме восени 1999 року добігав кінця чотирирічний термін його перебування в ролі Генерального секретаря НАТО. Одночасно запровадження фігури Верховного представника знаменувало собою новий етап розвитку європейської інтеграції. Нарешті стають реальністю слова «спільна зовнішня політика», які протягом кількох десятиріч були табу для навіть найбільш послідовних інтеграторів – аби не зазіхати на «священну корову» національного суверенітету і не посилити суперечності між країнами Євросоюзу. І дуже символічно, що першим координатором – достойником такого високого рангу став саме Хав'єр Солана – людина, яка для дуже багатьох і в самому ЄС, і далеко за його межами стала уособленням нової Європи, єдиного Європейського дому, що стрімко розвивається та зміцнюється.

зом із своїми товаришами по партії доклав чимало зусиль для демонтажу авторитарної системи і відсічі спробам «вічно вчорашніх» ультраправих завернути країну з демократичного шляху розвитку назад до дещо модернізованого франкізму.

1980 року тодішній президент Сполучених Штатів Джиммі Картер визнав, що геополітичні інтереси НАТО вимагають згоди на вступ до Північноатлантичного альянсу молодій іспанській демократії. Іспанські соціалісти, що на той час перебували в опозиції, різко негативно поставилися до цього наміру своїх колег-правоцентристів, що були при владі. І найбільш переконаним і переконливим супротивником приєднання Іспанії до НАТО був у той час... майбутній Генеральний секретар Альянсу Хав'єр Солана. Він став навіть автором Маніфесту під назвою «50 причин сказати «ні» НАТО». 1982 року іспанські соціалісти виграли парламентські вибори і сформували уряд більшості не в останню чергу завдяки своїй антинатовській риторичі. Відтоді Солана протягом тринадцяти років без перерви був членом іспанського уряду, послідовно очолюючи міністерства культури, освіти та науки і, зрештою, ключове міністерство закордонних справ. Але, відчувши вагу відповідальності за долю країни, соціалісти змінили своє ставлення до НАТО – спочатку вони закликали своїх прибічників проголосувати на референдумі за збереження членства країни в НАТО на «обмежених умовах», а згодом виступили і за

повне членство країни в Альянсі. В Мадриді навіть було опубліковано книгу з промовистою назвою «Як Іспанія і Хав'єр Солана особисто розвернули обличчям до НАТО». Політичні супротивники Солани ще й досі закидають йому безпринципність. Сам же Солана вважає, що зміна його ставлення до Альянсу викликана зміною обставин, більш глибоким розумінням ситуації і, зрештою, поглибленням демократичних механізмів у самому НАТО, до чого і він особисто доклав чимало зусиль уже на посаді Генсека Альянсу.

Найбільш переконаним і переконливим супротивником приєднання Іспанії до НАТО був у той час... майбутній Генеральний секретар Альянсу

Хав'єр Солана лишився чи не єдиним з помітних «міністрів-соціалістів» з уряду Адольфо Суареса, чие добре ім'я не було залямоване корупційними скандалами. Його опоненти дуже настирливо й прискіпливо шукали хоч якийсь компромат на Солану. Але так і не знайшли.

Наприкінці 1995 року Солана став найвищою посадовою особою Організації Північно-Атлантичного договору, відомої в Україні під англійською абревіатурою НАТО. І Генсеком він був впливовим та помітним. Саме за часів його керівництва Північно-атлантичний Альянс провів першу в своїй історії військову операцію за межами своєї території – миротворчу акцію в ко-

лишній Югославії. В російській, а слідом за нею і в значній частині української преси, цю операцію інакше як «агресією» не називали. Насправді ж, автор статті, як начинний свідок, що під час війни двічі відвідував територію Македонії та Косово, може стверджувати: тільки завдяки втручанням НАТО було зупинено звірячий геноцид з боку режиму Мілошевича щодо албанської меншини в колишній Югославії: тисячі мирних албанців були вбиті, ще сотні тисяч – безжалюдно вигнані із своїх домівок. Автору в групі журналістів з різних країн самому

літики геноциду щодо національних меншин.

У НАТО не прийнято, щоб одна і та сама людина очолювала Альянс два терміни поспіль. Тільки тому у 1999 році Солані довелося шукати нову роботу.

Спільну зовнішню політику і політику безпеки члени Європейського Союзу домовилися проводити згідно Маастрихтського договору, який знаменував собою якісно новий щабель європейської інтеграції і вступив у дію в листопаді 1999-го. А за два тижні до цього Солана став Верховним представником ЄС.

Нині на практиці починають втілюватися в життя давні мрії про Сполучені Штати Європи, про Єдину Європу, єдину не тільки економічно, але й політично. Звичайно, цей процес іде важко, з тертям і завершиться хіба-що через кілька десятиріч. Неприємним сюрпризом, поразкою для євроінтеграторів стали події минулого року, коли члени ЄС (вони ж – і члени НАТО) не змогли виробити єдиної узгодженої позиції щодо американської війни проти Саддама Хусейна. Найпоширенішу підтримку американці тоді отримали від Британії та рідної Соланиної Іспанії, а Франція та Німеччина виступили категорично проти. І навіть Хав'єру Солані не вдалося тоді залагодити гострі суперечності серед членів Євросоюзу. Але процес створення єдиної європейської зовнішньої політики тільки почався. І біля витоків цього процесу стоїть така непересічна особистість як Хав'єр Солана.

Олекса ПІДЛУЦЬКИЙ

Хав'єр Солана Мадар'яга

- Народився в Мадриді 14 липня 1942 року.
- Доктор фізичних наук, готував дисертацію в кількох американських університетах як Фулбрайтівський стипендіат.
- Професор фізики твердого тіла Мадридського університету, автор більше 30 наукових робіт.
- Член Іспанського відділення Римського клубу.
- 1964 року вступив до Іспанської соціалістичної партії, що на той час діяла в підпіллі.
- Депутат іспанського парламенту з 1977 року.

- Член іспанського Кабінету Міністрів від 1982 до 1995 року без перерви.
- Грудень 1982 – липень 1988 року – міністр культури і одночасно речник уряду з липня 1985 до липня 1988 року.
- Липень 1988 – липень 1992 року – міністр освіти та науки.
- Липень 1992 – грудень 1995 року – міністр закордонних справ.
- Грудень 1995 – жовтень 1999 року – генеральний секретар НАТО.
- З 18 жовтня 1999 року – генеральний секретар Ради Європейського Союзу і Верховний представник з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

- З 25 листопада 1999 року – генеральний секретар Західноєвропейського Союзу.
- Одружений з Консепсьон Хіменес, має двох дітей.
- Хобі – колекціонування вогнепальної зброї.

З першого січня 2004 року в Раді Європейського Союзу головує Ірландія

Ірландське президентство припало на дуже складний і визначний момент в історії Європейського Союзу. Під час головування цієї країни в центральному законодавчому органі Євросоюзу до нього 1 травня вступають десять нових країн-членів, а також відбудуться складні переговори (особливо після не зовсім вдалих підсумків Міжурядової конференції у грудні) з приводу європейської Конституції.

Урочиста церемонія початку головування Ірландії пройшла 6 січня в Дублінському замку. Того ж дня Президент Європейської Комісії Романо Проді та прем'єр-міністр Ірландії Берті Ахерн обговорили плани на час головування Ірландії та пріоритети на найближчу перспективу.

2004 рік знаменуватиме оновлення інституцій Європейського Союзу. У червні мають пройти вибори до Європарламенту, у листопаді відбудеться ротація складу Єврокомісії. Головна частина законодавчої роботи Парламенту припадатиме на перші 3 – 4 місяці 2004 року. Крім того, призначення нового Президента Європейської Комісії має відбутися в червні – також під час головування Ірландії в Раді Європейського Союзу.

Однією з найважливіших проблем, з якими доведеться зіткнутися Ірландії під час головування, є необхідність вдихнути нове життя в Лісабонську стратегію. Перше засідання Ради Євросоюзу, що відбудеться під керівництвом Ірландії

Прем'єр-міністр Ірландії Берті Ахерн (ліворуч) та Президент Європейської Комісії Романо Проді

25 – 26 березня, має переглянути Лісабонську стратегію, мета якої – зробити економіку ЄС «найбільш конкурентноздатною та динамічною, базованою на інтелекті економікою світу, що була б спроможна до сталого економічного зростання з вищим рівнем зайнятості на кращих робочих місцях та більшою соціальною солідарністю».

Ірландське головування має виз-

начити, наскільки Європейський Союз виконує свої зобов'язання в галузі свободи, справедливості та безпеки. Протягом цього періоду здійснюватимуться спроби вдосконалити процедуру отримання притулку та боротьби з нелегальною міграцією одночасно з посиленням співпраці судових інститутів у кримінальних справах.

У сфері зовнішніх відносин у період головування Ірландії планується поглибити стратегію безпеки Союзу та пропонується застосування принципу багатосторонності шляхом активної співпраці з ООН. Крім того, планується істотно покращити трансатлантичні відносини, цьому має посприяти проведення самміту ЄС – США.

З 1 січня до 30 червня Ірландія головуватиме в ЄС вже вшосте. Після цього за ротацією головування в ЄС перейде до Нідерландів.

З приводу початку головування Ірландії в Раді Європейського Союзу український міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко надіслав вітального листа прем'єр-міністру Ірландії Берті Ахерну.

Докладніше про головування Ірландії в Європейському Союзі можна дізнатися з веб-сторінки: www.eu2004.ie

Дублінський замок,
6 січня 2004 року

Право притулку: як далеко піде ЄС

Вже навесні цього року стануть чинними спільні для всього Європейського Союзу критерії надання політичного притулку громадянам третіх країн, про запровадження яких було домовлено ще під час засідання Європейської Ради в Тампері у 1999 році. Це – лише перший крок двоетапної стратегії в цьому питанні. Наступним стане повна уніфікація правил надання притулку в усіх країнах Євросоюзу і передача цього питання з компетенції національних урядів країн-членів у відання органів Союзу, що підтверджено Амстердамським договором того ж 1999 року.

Таким чином, нинішній рік стане справді проривним у цьому питанні, тим більше, що Ірландія, яка головує в ЄС у першому півріччі 2004-ого,

поставила «розвиток простої свободи, безпеки та справедливості» на перше місце серед своїх пріоритетів на час головування. На практиці реалізацію цього завдання Дублін зводить до поліпшення прийняття пошукувачів притулку і повнішого узгодження правил Європейського Союзу в цьому питанні з Женевською конвенцією.

Досягнення Європейського Союзу в цьому питанні є вже чималими: це і створення Європейського фонду для біженців, і запровадження системи тимчасового притулку у випадку появи великих мас переміщених осіб, і запровадження відповідальності країн-членів ЄС за перевірку заяви про надання притулку.

Проте подальший розвиток спільної політики щодо

надання притулку є справою вкрай актуальною. Адже лише минулого року 15 країн Європейського Союзу разом задовольнили майже 382 тисячі клопотань про надання політичного притулку – а це 65 відсотків від усіх задоволених клопотань такого роду в цілому світі. Найбільшою проблемою в цьому питанні виглядає розробка досконалих критеріїв, які дозволять з високим ступенем вірогідності відділити людей, які справді переслідуються на батьківщині за свої політичні чи релігійні переконання, етнічну приналежність і життю та безпеці яких в зв'язку з цим загрожує реальна небезпека, від економічних мігрантів, які шукають в Європейському Союзі просто вищого рівня життя та соціальних гарантій.

Кофі Аннан : «Мігранти — це частина розв'язання проблеми, а не частина проблеми»

29 січня Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Кофі Аннан отримав у Брюсселі премію Європейського парламенту імені Андрія Сахарова «За свободу думки» за 2003 рік. Головною темою своєї промови перед європарламентаріями Аннан зробив заклик до західноєвропейців поліпшити своє ставлення до легальних мігрантів і підви-

щити ефективність допомоги та захисту, які розвинуті країни надають біженцям з гарячих точок планети.

«Європа потрібна мігрантам. Але й мігранти також потрібні Європі», сказав Аннан. Закрита Європа буде «скупішою, біднішою, слабшою та старшою», ніж відкрита Європа, яка стала б «шляхетнішою, багатшою, сильнішою та молодшою». То-

му Аннан закликав зробити ЄС відкритим настільки, наскільки це тільки можливо. Промова Аннана справила таке велике враження на європарламентаріїв, що вони довго аплодували йому стоячи. В свою чергу шеф ООН розцінив і овацію, і саму премію як визнання не своїх особистих заслуг, а чеснот усіх працівників Організації Об'єднаних Націй.

Європейський Союз готується до перших «розширених» виборів

Перші вибори до Європарламенту не в п'ятнадцяти, а вже в 25 країнах розширеного Європейського Союзу відбудуться в червні цього року. Для того, щоб гарантувати всім громадянам ЄС можливість голосувати та висувати свої кандидатури на червневих виборах, ЄК звер-

нулася до всіх «старих» членів Союзу з проханням заздалегідь звірити списки громадян з країн-вступників, що проживають на їхній території. «Це гарантує фундаментальне право голосувати в день виборів у червні», – сказав Антоніо Віторіно, єврокомісар з питань юс-

тиції та внутрішніх справ. Добре просувається і адаптація виборчого законодавства нових членів ЄС до союзних норм з цього питання. Вісім країн уже завершили цей процес, останньою – Польща наприкінці січня. «Відстаючими» наразі залишаються Латвія та Кіпр.

Трьома реченнями

НА МІЖНАРОДНОМУ музичному ринку в французьких Каннах 25 січня вперше було визначено і нагороджено європейських музикантів, чиї перші альбоми найкраще продавалися в Старому Світі минулого року. При цьому до уваги не бралися результати, здобуті в... рідних країнах дебютантів. Переможцями стали групи 'The Darkness' (Велика Британія), 'The Thrills' (Ірландія), 'Las Ketchup' (Іспанія), Карла Бруні з Франції та італієць Тіціано Ферро.

ВІДКРИВСЯ новий Інтернет-сайт, що полегшить експортерам з країн, що розвиваються, доступ на ринки Євросоюзу. Сайт, доступ на який є безкоштовним, містить ключові дані про євросоюзовські митні правила та документацію, правила оформлення сертифікату походження та форм торгівельної статистики; будь-які зміни, що Євросоюз вносить в ці правила та документи, негайно знаходяться своє відбиття на сайті. «За його допомогою ми прагнемо надати експортерам з країн, що розвиваються, максимум інформації і допомогти їм розширити свою присутність на ринках Союзу», – сказав єврокомісар з питань торгівлі Паскаль Ламі.

ВЛАДА Генуї упорядковує стародавнє місто, адже в 2004 році батьківщина Колумба оголошена культурною столицею Європи. У місті реконструйовано центр, стародавній середньовічний порт перетворено на центр культури, а в березні в Генуї відкривється новий музей моря і навігації, його відвідувачі зможуть зробити екскурсію в морські глибини. Як відомо, у Генуї жив і працював Рубенс, пам'яті якого буде присвячено виставку «Вік Рубенса» – у Палаццо Дукале відтворять реальну історичну атмосферу старовинної епохи за допомогою gobelens, меблів, інших виготовлених чотири століття назад реліквій.

У КРАЇНАХ Східної Європи жінки-науковці втричі рідше за своїх колег-чоловіків посідають керівні посади в академічних установах – ця гірка правда викладена в новій доповіді, присвяченій становищу жінок-науковців у країнах Центральної та Східної Європи та Балтії. Хоча жінки в цих країнах складають 54 відсотки професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах, серед керівників вузів, факультетів та кафедр їх заледве чверть. Ще менше жінок серед керівників найперспективніших та найзначиміших наукових проектів, і тому щоб виправити цей стан справ у нових країнах-членах Союзу, Європейська Комісія затвердила спеціальну рамкову програму.

Європейська Комісія закликає країни-члени збільшувати інвестиції в інтелектуальну сферу

У своєму щорічному Весняному звіті, який було опубліковано 21 січня, Європейська Комісія, виходячи з Лісабонської стратегії по економічному, соціальному й екологічному оновленню Європи, визначила три пріоритети: збільшення інвестицій у континентальні мережі та інтелектуальну сферу; збільшення конкурентноздатності промисловості; забезпечення активної старості. «Ми закликаємо уряди оперативно відреагувати одразу по всіх трьох напрямках, – заявив Президент Європейської Комісії Романо Проді. – Нам необхідно скористатися з економічного зростання для повернення втрачених можливостей. Європа варта найкращого».

Від часу ухвалення Лісабонської стратегії минуло вже чотири роки. Комісія нагадує, що 2010 рік, до якого Європейський Союз має за мету стати найбільш конкурентноспроможною і найдинамічнішою економікою, що базується на інтелекті, у світі, вже не за горами, а близько 40 відсотків директив, прийнятих у Лісабоні, до цього часу не імplementовано. У звіті зазначається, що недостатня реалізація країнами-членами Лісабонської стратегії призводить до малого зростання економіки та зайнятості, відставання Європейського Союзу від США за такими показниками, як розробка новітніх технологій та освітня сфера.

Таким чином, Комісія закликає уряди до активніших дій по реалізації «Ініціативи заради зростання» (визначеної звітом Комісії), яка має стимулювати інвестиції в дослідницьку галузь, розвиток технологій та інфраструктуру. Крім того, у звіті зазначено, що країни-члени мають заохочувати трудову діяльність літніх осіб, а також вдосконалити свої системи охорони здоров'я.

Весняний звіт було опубліковано разом зі Спільним звітом про зайнятість та Звітом про стан імplementації Стратегії внутрішнього ринку. Всі три документи буде презентовано та обговорено в березні під час весняного засідання Європейської Ради.

Заслон проти небажаної інформації

Небажана комерційна інформація, яка розсилається на адреси електронної пошти без прохання і навіть згоди власників тих адрес, звана в просторіччі «спамом», стала однією з найсерйозніших проблем функціонування «всесвітнього павутиння». Так, у грудні минулого року сталася знакова подія – спам перевищив половину всіх обсягів інформації, яку отримують на свої електронні адреси юридичні та фізичні особи Європейського союзу. В зв'язку з цим єврокомісар з питань підприємництва та інформаційного суспільства Ерккі Лііканен планує провести 26 лютого серію акцій, які отримали спільну назву «Європейський заслон проти спаму», що має включати в себе технічні розв'язання, кращу обізнаність споживачів та координацію зусиль у міжнародному масштабі.

«Саме законодавство, як би ми його не вдосконалювали, спаму не спинить», – вважає Лііканен. – «Ми всі маємо відігравати свою

роль – від урядів країн-членів ЄС до бізнесменів та споживачів. Я чудово розумію, що від започаткованих нині акцій до того моменту, коли кількість спаму почне реально зменшуватися, нам доведеться пройти ще довгий і важкий шлях. Але якщо ми не почнемо робити цього сьогодні, незабаром спам зможе повністю нівелювати всі ті вигоди, які отримують від електронної пошти та інших видів електронного зв'язку наші економіки та окремі громадяни».

Небажана пошта створює проблеми з кількох причин: це є порушенням права на приватне життя, вона вводить в оману споживачів та створює потенційну загрозу для неповнолітніх. Вона також означає додаткові витрати для бізнесменів. В більш загальному плані вона підриває довіру споживачів, що значно ускладнює розвиток Інтернет-торгівлі, і створення інформаційного суспільства в цілому.

Жертв дорожніх катастроф має стати вдвічі менше

ЄС поставив собі за мету до 2010 року принаймні вдвічі зменшити кількість загиблих на дорогах. Для цього віце-президент Європейської Комісії з питань енергетики та транспорту Ігнасіо де Лойола 29 січня затвердив «Європейську Хартію дорожньої безпеки», в якій поставлено цілу низку конкретних завдань не лише перед виробниками автотранспортних засобів, дорожніми компаніями та правоохоронними органами країн-членів, але й зроблено спробу залучити до розв'язання проблеми інститути громадянського суспільства. Школи, муніципалітети, молодіжні організації, дискотеки, страхові компанії – ось перелік лише деяких з них.

Президент Європейської Комісії закликає Туреччину прискорити реформи

Романо Проді

Під час свого дводенного візиту до Анкари 15 – 16 січня Президент Європейської Комісії Романо Проді заявив, що подальше проведення реформ у Туреччині та врегулювання проблеми Кіпру можуть суттєво покращити відносини Туреччини з ЄС.

Президент Проді – перший з високих керівників Єврокомісії, що відвідав Анкару протягом останніх 40 років – заявив, що сьогодні Туреччина близька до ЄС, як ніколи, після чого назвав переговори з турецьким прем'єр-міністром Ердоганом над-

звичайно корисними. Він заохотив Туреччину продовжувати своє просування шляхом реформ та підкреслив, що «необхідні активніші кроки по запровадженню в країні чинних європейських стандартів».

В останньому звіті Європейської Комісії по Туреччині, опублікованому в листопаді 2003 року, виконавчий орган ЄС високо оцінив намагання країни досягти політичного критерію відповідності європейським стандартам. Однак, досі позитивно не вирішені проблеми незалежності судів, фундаментальних свобод, полі-

тичного впливу армії та прав кудської національної меншини.

Президент Проді особливо наголосив на участі Анкари у вирішенні проблеми Кіпру. Європейська Комісія сподівається на врегулювання цього питання до 1 травня цього року, коли розділений острів увійде до складу Європейського Союзу.

Візит Романо Проді відбувся у важливий для Туреччини час. Протягом найближчих дев'яти місяців Рада Європейського Союзу має вирішити, чи розпочинати з Туреччиною переговори про приєднання.

Нові правила контролю за злиттям компаній для розширеної Європи

Міністри фінансів у складі Ради Європейського Союзу затвердили 20 січня антимонопольні правила, схваливши низку доопрацьованих «Правил злиття компаній XXI століття». «Новий закон забезпечить Європейський Союз новітнім, гнучкішим та ефективнішим законодавством, що слугуватиме, починаючи з 1 травня цього року, інтересам 450 мільйонів споживачів», – заявив Комісар з питань конкуренції Маріо Монті.

Новий Регламент «Про злиття» набуде чинності 1 травня 2004 року для того, щоб збігтися з днем входження десяти нових країн до Євросоюзу. Він наділяє Єврокомісію більшими правами в галузі розслідувань усіх видів несприятливих наслідків, які мо-

жуть виникнути внаслідок злиття компаній: починаючи від домінуючого становища окремої компанії і закінчуючи ситуацією, коли створюються олігополії, що можуть зашкодити інтересам європейських споживачів. Нові правила по контролю також роблять гнучкішими часові межі проведення розслідувань.

Новий правовий акт є частиною процесу загальних реформ, започаткованих у грудні 2001 року. Деякі з цих реформ діють вже сьогодні, зокрема, призначення Головного експерта-економіста з питань конкуренції, а також створення колегії, яка «свіжим поглядом» наглядатиме за процесом винесення рішень слідчою групою Комісії.

Країни, котрі не виконують «екологічних» законів ЄС притягнуть до суду

Оскільки багато країн – членів Євросоюзу ігнорують письмові попередження Єврокомісії про порушення ними законодавства ЄС про викиди в повітря, Єврокомісія вирішила розпочати судові провадження проти 9 країн-членів, аби домогтися дотримання ними законодавства ЄС. Проблеми в цій сфері різні – від недостатнього спалення відходів до неспроможності захистити озоновий шар. Країни, проти яких почнуться судові провадження, – Бельгія, Італія, Греція, Португалія, Нідерланди, Німеччина, Люксембург, Австрія та Іспанія.

Європейська Комісія захищає рибу від варварського способу вилову

Європейська Комісія висловила пропозицію заборонити вилов риби траленням навколо острова Мадейра, Азорських та Канарських островів в Атлантичному океані, позаяк такий варварський спосіб становить загрозу для ультрачутливих рідкісних видів глибоководної морської фауни. «Завдяки таким обмеженням рибалки зроблять вагомий

внесок у збереження екологічного балансу в цих регіонах, що має визначальне значення для відтворення рибних ресурсів», – переконаний єврокомісар з питань сільського господарства, розвитку села та рибальства Франц Фішлер. Ось тільки чи згодяться з його аргументами португальські та іспанські рибалки?

Трьома реченнями

6 СІЧНЯ, на виконання недавніх рішень Суду Європейського Союзу, Єврокомісія почала відкриті консультації, аби визначити найкращі шляхи внесення змін до Директиви ЄС «Про робочий час». Ця Директива, розроблена для захисту здоров'я та безпеки працівників, обмежує їх робочий час 48 годинами на тиждень (включаючи додатковий час). Вона також дозволяє працівникам відпочинок протягом 11 послідовних годин на добу, гарантує право на один вихідний день на тиждень і на чотири тижні оплачуваної відпустки на рік.

20 СІЧНЯ під егідою Лісабонської стратегії було започатковано нову програму «Еразмус-Мундус». Її мета – забезпечити культурне порозуміння між третіми країнами та країнами – членами Європейського Союзу. Програма є відкритою для студентів з усього світу – дозволяє їм здобувати післядипломну освіту у Європі, та заохочує європейських студентів до навчання в третій країні.

21 СІЧНЯ в Берліні були присуджені призи найкращим європейським проектам відновлюваних джерел енергії. Церемонією нагородження офіційно завершилася кампанія «Відновлювані джерела енергії заради розвитку», що охопила країни Європейського Союзу. Ця кампанія, розпочата Комісією Європейського Союзу в 1999 році, була першою загальноєвропейською кампанією сприяння та популяризації відновлюваних джерел енергії.

ЄВРОПЕЙСЬКА Комісія нещодавно схвалила пропозицію про запровадження посвідчення «Європас», мета якого – взаємовизнання професійних навичок і кваліфікації на території будь-якої держави ЄС. «З розширенням Європейського Союзу до 25 держав-членів та налагодженням тісніших взаємовідносин з іншими країнами Європи дедалі більшої актуальності набуває проблема визнання професійних навичок, що дозволить підвищити й вдосконалити міжнародну мобільність, а також перетворить довічну освіту й кваліфікацію на реальність», – заявила виконувач обов'язків Комісара ЄС з питань освіти й культури Вівіан Редінг.

Очікується, що Європарламент і Рада Європейського Союзу ухвалить відповідний проект до кінця 2004 року, і в грудні цього року в Маастріхті, під час конференції, присвяченої професійній підготовці, буде дано офіційний старт новому «Європасу».

Крок до євроінтеграції чи тупцювання на місці

27 листопада 2003 року 259 депутатів Верховної Ради ухвалили Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Гармонізація вітчизняного законодавства з чинними європейськими правовими стандартами є невіддільним етапом інтеграції України до Європейського Союзу, без ефективного механізму такої гармонізації подальший прогрес інтеграції є фактично неможливим.

Габрієл АСЛАНЯН,
експерт Лабораторії
законодавчих
ініціатив

Однак, ухвалений закон, який запроваджує Програму адаптації (включаючи механізми її здійснення), чинності не набув: на нього було накладено вето Президентом. Можливо, це й на краще, оскільки до Програми у тому вигляді, в якому її схвалено парламентом, накопичилася величезна кількість зауважень. Причому більшість цих зауважень мають концептуальний характер і, таким чином, є істотні підстави сумніватися в конституційності, а відтак і в юридичній силі, ухваленого документу.

«Оновлений» проект Програми на перший погляд удосконалив механізм розгляду парламентом законопроектів, що за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом ЄС. Згідно із Програмою, законопроекти, які за висновком парламентського комітету з питань європейської інтеграції підлягають євроекспертизі, протягом трьох днів передаються до Міністерства юстиції для підготовки експертного висновку щодо їх відповідності праву Європейського Союзу. Нормативно-правові акти, які суперечать праву ЄС, можуть прийматися лише за наявності «достатнього обґрунтування» необхідності ухвалення такого акту.

Попри конструктивний зміст встановлених законодавцем вимог та відверту проєвропейськість, необхідно визнати, що вони не відповідають Конституції України:

- по-перше, ними обмежуються конституційні повноваження інших органів на свій розсуд видавати нормативні акти;

- по-друге, сам факт встановлення ними процедури розгляду законопроектів (тобто звичайним законом) може розглядатися як такий, що не відповідає Конституції. Оскільки ч.4 статті 82 Основного закону вимагає, щоб порядок роботи Верховної ради України встановлювався Консти-

туцією та законом про регламент. Про жодні інші акти законодавства в цій статті не йдеться. Відтак, можна констатувати порушення конституційних вимог щодо процедури встановлення порядку роботи парламенту. Вирішення цієї колізії можливе за умови виокремлення деяких положень Програми та внесення відповідних за змістом новацій до регламенту Верховної Ради України.

Незважаючи на всю пріоритетність адаптації законодавства, ігнорувати зазначені вище законодавчі прорахунки неможливо. Крім того, Програма містить інші недоліки, зокрема:

- нею передбачено створення в системі влади нового органу, повноваження якого будуть дуже подібними до повноважень вже діючого органу – Міжвідомчої координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Передусім незрозуміло, яким чином розподілятимуться функції та повноваження між цими двома інституціями;

- документ не уточнює, який саме орган буде розробляти («готувати») щорічні плани адаптації законодавства. Оскільки розділ VII Програми доручає здійснення цієї функції

Міжвідомчій координаційній раді. Тим часом ті ж самі завдання розділ VIII покладає на Кабінет Міністрів України;

- зауваження викликає використання термінології авторами проекту (наприклад, «конкретні заходи з адаптації законодавства», «достатнє обґрунтування необхідності»), і передусім відсутність у тексті документа пояснень використаних понять. Це може викликати в подальшому проблеми з їх тлумаченням, що істотно вплине на дію зазначених положень;

- однією з найбільших прогалин Програми адаптації, за багатьма оцінками, є відсутність чітко врегульованого й такого, що відповідав би Конституції, механізму здійснення євроекспертизи підзаконних нормативних актів.

У будь-якому разі сьогодні очевидно: оскільки ухвалений закон чинності не набув, подальша доля Програми великою мірою залежатиме від врахування парламентарями пропозицій глави держави в процесі її перегляду. Простого вирішення цього питання очікувати важко, оскільки частина президентських зауважень до Програми теж виглядає досить дискусійними.

Політичні жести могли б переважити економічні питання

Виключати взагалі можливість, що Україна вступить у ЄС, – неправильно. Хіба, справді, сама Україна передумає і вирішить, що краще бути в євразійському просторі. Але цей вибір був би дуже поганий. І для Росії теж, бо замість того, щоб зосереджувати свої ресурси на модернізації, займатися демократизацією, вона б тоді – якщо б Україна пристала до її блоку – зосереджувалася на відбудові імперії. А для України це жах, як було б некорисно: в Росії немає передових технологій, немає привабливого політичного ладу, немає поєднання політичних свобод, економічної ефективності і соціальної справедливості, які є в ЄС. Коли будуть передумови для переговорів про членство України в ЄС, то рівень життя тут буде такий, який не змушуватиме українців звідси тікати. Чим цікава Україна для Європи? Україна має добрий рівень освіти, є досить великий промисловий потенціал. І якщо б Україна увійшла до ЄС, зникла б небезпека відтворення на сході Європи імперії, яка б гостро конкурувала чи навіть конфліктувала з ЄС. Ця імперія не в інтересах ЄС. Зближення України з ЄС, певна форма асоціації було б певною формою забезпечення більшої стабільності у Європі. Можливо, рівень усвідомлення євровичовниками необхідності входження України до ЄС менший, ніж нам потрібно. З одного боку, вони надто обережно ставляться до України, бояться, коли Україна гостро ставить питання про бажання стати кандидатом, асоційованим членом. Але це тому, що існує замало контактів між Україною і Європейським Союзом.

...Україна – бідна держава? Але якщо полати наше законодавство, щоб спокійно могли приходити іноземні інвестиції... Минулого року 53 мільярди доларів інвестицій пішли у Китай, бо інвестори розуміють правила гри. В Україні є і внутрішні заощадження. І ВВП України міг би зростати на 10% щороку. Якщо ВВП щороку збільшується на 10%, він подвоюється за сім років. У вісім разів – за 21 рік. І тоді Україна економічно не є перевантаженою для ЄС. А до 2028 року Україна могла б збільшити ВВП у 16 разів. І тоді Україна могла б розраховувати на повноцінне членство в ЄС. Не за 10 років, і не за 20 років. Але не все залежить від економіки. Залежить і від того, як відбудуться наступні вибори, чи демократичним шляхом, чи буде подолано олігархічну політичну і економічну системи. І на нас би зовсім інакше дивилися б в Брюсселі... Політичні жести могли б переважити питання економічного характеру. І ЄС змінив би логіку: «А, от вони ідуть у правильному напрямі, все стає більш демократичним, значить, більш вільною буде і економіка, тому даваймо їй статус...» Не всі політичні рішення ухвалюються через політичні причини, і не всі економічні рішення – через економічні причини. Це співзалежні елементи системи.

Богдан ГАВРИЛИШИН,
член Римського клубу
(«Українська правда»)

Римський клуб (Club of Rome) – це об'єднання 100 науковців, які виробляють практичні пропозиції для розв'язання проблем, що постають перед людством.

В Україні і Польщі є спільні стратегічні інтереси

Міжнародна конференція «Україна і Польща: стратегічне партнерство в новій Європі», присвячена питанням польсько-українських взаємовідносин, за участю представників різних урядових і неурядових структур двох країн і народних депутатів, пройшла в Києві 23 – 24 січня. Глава Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції **Борис Тарасюк** заявив на конференції: «Ми покладемо великі надії на офіційний вступ Польщі в ЄС цього року і будемо сподіватися, що своїм членством у Європейському Союзі Польща, враховуючи її авторитет у Європі, справді докладе адекватних зусиль для того, щоб інтереси України в Брюсселі були на решті почуті». При цьому він наголосив, що самим українцям насамперед необхідно «багато ще працювати, у тому числі, починаючи із зміни системи влади в Україні». На думку Б.Тарасюка, Україна і Польща в Центрально-Східній Європі «потенційно можуть відіграти ту саму роль, яку відіграли свого часу в Західній Європі Німеччина і Франція». На його думку, разом ці чотири країни можуть створити «дугу стабільності і безпеки» в «новому європейському домі». Виступаючи на конференції, экс-міністр національної оборони Польщі **Януш Онішкевич** наголосив, що в Україні і Польщі є спільні стратегічні інтереси. Це, за його словами, означає, що обидві країни відіграватимуть дедалі відчутнішу роль в інтеграційних процесах не тільки в Європі, а й у світі. На його думку, Україна, за прикладом Польщі, спочатку зможе вступити в НАТО, а згодом у Європейський союз.

Верховенство права в Україні: вперед чи назад?

Згідно з теорією поділу влади (стаття 6 Конституції України), будь-яке відхилення від конституційних стандартів з боку судової гілки влади в ідеалі мало б збалансовуватися ефективними діями законодавчої гілки влади. Останні події викликають сумніви щодо здатності українського парламенту виконувати таку роль. Складається враження, що політичні реформи відволікли увагу парламенту від вже давно необхідного завершення правової реформи. Парламент повинен згадати про свої обіцянки прийняти Цивільно-процесуальний кодекс, Кримінально-процесуальний кодекс та інші процесуальні кодекси, а також усунути розбіжності між Господарським

кодексом та Цивільним кодексом, які набули чинності 1 січня 2004 року. Необхідно також на решті імплементувати право на суд присяжних, гарантоване Конституцією та законом «Про правосуддя». Крім цього, настав час виконавчій владі вирішити проблему з невиконанням судових рішень. Реформи повинні розпочатися всередині самого парламенту, де низка депутатів ще й досі нехтують рішенням Конституційного суду від 1997 року і продовжують суміщати депутатські мандати з іншими державними посадами.

Рік, що розпочався, має вирішити, чи рухатиметься Україна вперед як демократична держава, що функціонує на засадах грома-

дянського суспільства і захищає права людини згідно з принципами верховенства права, чи зробить «крок назад», як нещодавно було помічено Венеціанською Комісією. Аби уникнути останнього варіанту, судова влада має зберегти свою незалежність і докласти усіх зусиль для просування вперед. Простіше кажучи, у суспільстві не буде поваги до суддів, поки судді самі не почнуть поважати себе. Крім цього, на горизонті вже постає інша важлива проблема. Суди загальної юрисдикції, які наділені повноваженнями щодо розгляду виборчих спорів, охоплені плутаниною у питаннях юрисдикції предметної та територіальної (судового округу, де має відбуватися процес).

Якщо ці надзвичайно важливі юридичні питання не будуть вирішені до президентських виборів, призначених на жовтень 2004 року, вони можуть створити перешкоди для мирної та конституційної передачі президентських повноважень. Поки ще не пізно, судді повинні виконати своє конституційне завдання. Не спекулюючи на можливому сумному розвитку подій, маємо загальну надію, що хмари над політичним обрієм України розвіються і 2004 рік запам'ятається як рік, коли Україна зробила «крок вперед».

Богдан ФУТЕЙ,
суддя Федерального Суду Претензій
США у Вашингтоні
(«Ukraine Report»)

Парламент, який не має аналогів у світі

7 – 10 червня 1979 року всі громадяни країн-членів Європейських Співтовариств, які за своїм національним законодавством мали виборче право, могли взяти участь у першому прямому всезагальному голосуванні до Європейського Парламенту, що складався тоді з 410 членів. З того часу минуло вже майже двадцять п'ять років. Кількість представників у ньому зросла до 626 і має збільшитися після інтеграції до лав ЄС нових країн. Цього року відбудуться вже шості за ліком вибори до Європарламенту, однак для осмислення значимості цієї події варто звернутися до витоків цієї важливої події.

Вибори до Європейського Парламенту (не плутати з ПАРЄ – Парламентською Асамблеєю Ради Європи), що відбулися 1979 року, є одним з кульмінаційних моментів європейської інтеграції та одним з визначних актів в історії минулого століття. Фактично вперше за всю історію людства громадяни брали участь у формуванні одного зі структурних елементів міжнародної організації. Іншим характерним чинником Європарламенту є його наднаціональність (наддержавний характер). Вперше шляхом проведення прямих виборів формувався орган, наділений чіткими ознаками наднаціональності, тобто покликаний здійснювати керівні функції стосовно країн-членів. Навіть сьогодні Європарламент, що не має аналогів у світі, називають найдемократичнішою міжнародною інституцією, тобто такою, повноваження якої виходять безпосередньо від народів країн-членів.

Перехід до такої системи формування Асамблеї (1962 року Європейську парла-

У цьому палаці проходять засідання і Європейського Парламенту, і Парламентської Асамблеї Ради Європи

ментську асамблею перейменовано на Європейський Парламент) відбувався поступово. Йому передували численні об'єднавчі процеси на континенті, яким офіційно було покладено початок 1952 року, коли свою роботу розпочала Загальна Асамблея Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), що налічувала 78 представників. Вони делегувалися до міжнародної інституції національними парламентами країн-членів зі свого складу. Подібна система формування Асамблеї відображала функції, які вона виконувала в ЄОВС – громадський контроль за діяльністю керівних органів Об'єднання. Римський договір 1957 року про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) розповсюдив повноваження Асамблеї ЄОВС та-

кож на діяльність керівних інституцій самого ЄЕС і Європейського співтовариства з атомної енергії. Згідно з Договором 1957 року Асамблея могла здійснювати дорадчі та контрольні функції, які були незрівнянно вужчими за повноваження будь-якого національного парламенту, оскільки не передбачали головної функції законодавчого органу – нормотворчої.

Таким чином Європейська парламентська асамблея практично мала другорядне значення поряд із «локомотивами інтеграції» – Радою міністрів і Єврокомісією – з номінальним статусом одного з головних органів. Обмеження повноважень Асамблеї сьогодні можна пояснити небажанням країн-членів Співтовариств надміру ускладнювати і без то-

Європейський Парламент – це асамблея представників більше ніж 370 мільйонів громадян Європейського Союзу. Починаючи з 1979 року він набув характеру справжнього представницького органу, оскільки став обиратися прямим загальним голосуванням, і сьогодні 626 місць Європарламенту розподілено між країнами-членами відповідно до чисельності населення. Парламент є головним органом Євросоюзу поряд з такими інституціями, як Європейська рада (самміт глав держав та урядів, що ухвалює найголовніші політичні рішення), Рада Європейського Союзу (колишня Рада міністрів, що здійснює переважно більшість законодавчих функцій), Європейська Комісія (головний виконавчий орган Союзу), Суд Європейських Співтовариств та Суд аудиторів (виконує функції рахункової палати).

Європарламент виконує свої функції в таких основних сферах:

- розглядає пропозиції Комісії і, спільно з Радою, бере участь у законодавчому процесі через численні процедури, обрання яких залежить від предметних повноважень самого Європарламенту й Ради ЄС (процедура спільного прийняття рішень, процедура співпраці, процедура узгодження, консультативний висновок тощо);

- здійснює контроль за діяльністю Комісії та Ради шляхом направлення їй усних та письмових запитів, має право вираження вотуму недовіри Комісії, може створювати спеціальні комісії з розслідування порушень законодавства Співтовариства в окремих сферах (які не входять до компетенції Суду ЄС);

- затверджує кандидатуру на посаду Президента Комісії, що висувається країнами – членами ЄС. Крім того, склад всієї Комісії, що також висувається урядами держав-членів за погодженням із кандидатом

на посаду Президента, підлягає затвердженню в цілому Європарламентом;

- в бюджетній сфері Європарламент має право останнього слова в затвердженні щорічного бюджету Співтовариства, здійснює поточний контроль за виконанням бюджету, а також затверджує звіт Суду аудиторів щодо виконання бюджету (але не затвердження не означає винесення вотуму недовіри);

- в галузі здійснення спільної зовнішньої політики Європарламент має право отримувати докладну інформацію про всі найважливіші зовнішньополітичні події за участю Євросоюзу (міжнародні переговори, укладення міжнародних угод). Крім того, існує категорія угод за участю співтовариства, укладенню яких має передувати отримання консультативного висновку Парламенту. Ці угоди після їх укладення підлягають також ратифікації (наприклад, угоди про асоціацію, приєднання нових держав).

го непросту законодавчу процедуру об'єднання. Це позначилося й на способі формування складу Асамблеї, оскільки не було сенсу запроваджувати прямі вибори до органу, який не виконував у Співтовариствах майже ніяких ключових функцій, визначених установчими документами. Крім того, треба мати на увазі й те, що з кінця 50-х років до кінця 70-х не всі держави – члени Співтовариств визначилися з інтенсивністю та рівнем перетворень, яких потребувало створення спільного ринку, проголошеного Римським договором головною метою. Зокрема, переважала думка про необхідність збереження суто економічного характеру об'єднання.

Хоча задля справедливості варто відзначити, що Римський договір у принципі передбачав обрання Асамблеї на основі «прямого загального голосування за єдиною для всіх держав процедурою». Однак до 1979 року формування Європарламенту проводилося за положенням, яке передбачало, що вона складається з делегатів, які призначаються відповідними парламентами зі складу їх членів. Такий порядок мав зберігатися до видання органами Співтовариств акту, що запроваджує єдину виборчу систему.

Ще в травні 1960 року Асамблея схвалила перший проект конвенції, яка передбачала прямі вибори до вищого представницького органу Співтовариств. Однак до реалізації цього проекту минуло більше 15 років. За цей довгий час кардинально змінився підхід до інституційної ролі парламенту в системі органів Співтовариств, на що істотно вплинула перемога федералістичної концепції в побудові урядів провідних держав – членів Співтовариств своїх відносин у межах об'єднання. Причиною посилення інтеграційних тенденцій була необхідність консолідації політики стосовно головних конкурентів на світовому ринку – США та Японії – а також створення ефективніших механізмів ухвалення рішень на загальноєвропейському рівні з метою подолання кризових явищ, подібних енергетичній кризі початку 70-х років, що найбільше вразила саме розвинені західноєвропейські країни. Істотне посилення інтеграційних тенденцій призвело до суттєвого розширення повноважень головних органів Європейських Співтовариств. Відтак, контроль за цими інституціями, що мав здійснюватися Європарламентом, був неможливий без запровадження дієвих механізмів його участі в ухваленні важливих рішень. Це призвело до розширення бюджетних повноважень Парламенту 1975 року, створення Суду Аудиторів (європейський аналог рахункової палати) і впровадження з 1977 року в практику так званих «процедур узгодження» (за участі Європарламенту) під час ухвалення законодавства органами Співтовариств.

Однак одним із головних і закономірних наслідком розширення повноважень органів

об'єднання стало запровадження нової форми громадського контролю за їх діяльністю – прямих загальних виборів до Європейського парламенту. Це поряд із розширенням його законодавчих функцій істотно посилює позиції цієї інституції в системі органів Європейських Співтовариств.

У вересні 1976 року Рада міністрів схвалила Акт «Про обрання Європейської парламентської асамблеї загальними прямими виборами». Після цього положення Акту мали бути затверджені державами-членами, що викликало певні складнощі й затримки, пов'язані з необхідними змінами національного законодавства. Хоча в цілому Актом було запроваджено лише декілька правил. Інші питання залишено для самостійного регулювання законодавством держав-членів.

У ст. 1 Акту констатувалося, що населення держав, які об'єдналися в Співтовариство, обирає своїх представників до Європейського парламенту прямими загальними виборами. Актом визначено також кількість представників, що обираються від кожної держави. Вона визначалася з урахуванням, хоча й приблизним, кількості населення кожної держави. Депутати обираються до Європарламенту строком на п'ять років. Вони не мають права виконувати будь-які інструкції. Це означає, що імперативний мандат заборонений.

Найважливіше положення містилося в ст. 7 Акту, в якій було зазначено, що до ухвалення Співтовариством норм, які встановлювали б єдину для всіх країн виборчу систему й процедуру, вибори в кожній країні мають проходити відповідно до схваленого нею вітчизняного виборчого законодавства, тому в цій сфері коректніше вживати терміни не про виборче право Співтовариства, а про виборче право окремих держав по обранню депутатів Європейського парламенту.

Це національне законодавство має багато спільного. Виборча система в усіх державах-членах – пропорційна. Виключенням є лише Великобританія, у якій переважно, крім Північної Ірландії, зберігається мажоритарна система. Суттєвою перешкодою для створення єдиного виборчого закону Співтовариства стала позиція Великобританії, яка не погоджується на запровадження пропорційної системи на виборах Європарламенту і блокує її прийняття, побоюючись, що це могло би сприяти запровадженню пропорційної системи й для обрання палати громад британського парламенту. Відтак, сьогодні головною проблемою на шляху запровадження уніфікованої виборчої системи для ЄС є національне законодавство окремих держав.

Однак, переговори з цього приводу тривають так само, як триває й конституційний процес у Європейському Союзі, і сьогодні європейський політиком активно намагається вирішити справу, розпочату ще в 70-х роках.

Валентин ІВЧЕНКО

Дата/січень

1973 – перше розширення Європейських Співтовариств. Цього року до Європейського Економічного Співтовариства вступили Данія, Ірландія та Сполучене Королівство, для яких встановлено 5-річний перехідний період. Британія та Данія свого часу були країнами-засновницями та провідними членами Європейської Асоціації вільної торгівлі. Громадяни ж Норвегії, з якою попереднього року було підписано угоду про вступ, під час референдуму висловилися проти вступу до ЄЕС.

1977 – довкола морських берегів країн-учасниць ЄЕС встановлюється зона риболовлі у 200 морських миль завширшки, рівнодоступна для всіх країн-учасниць Співтовариств.

1981 – після 22-річного перехідного періоду Греція набуває членства в ЄЕС. Протягом цього часу у країні було здійснено масштабні демократичні та економічні перетворення. Ефективна робота в напрямі європейської інтеграції припала переважно на період після 1974 року, коли в результаті всенародного референдуму до влади прийшов демократичний уряд.

1986 – Іспанія та Португалія вступають до ЄЕС. Неможливість інтеграції обох країн у Співтовариство до середини 80-х років пояснювалася перебуванням при владі в них диктаторських режимів.

1995 – Австрія, Фінляндія та Швеція стають членами ЄС. Всі три держави до середини 90-х років дотримувалися політики нейтралітету. У Швеції такий курс був започаткований ще під час Першої світової війни. Протягом другої половини XX століття неучасть у масштабних політичних союзах пояснювалася бажанням дистанціюватися від блоків, які брали участь у «холодній війні». Подібними чинниками переважно керувалося керівництво Фінляндії. Нейтралітет Австрії було продиктовано Державним договором 1955 року, підписаного країнами-переможцями Другої світової війни.

1999 – офіційна дата випуску євро в безготівковий обіг. 31 січня, на основі Маастрихтської угоди, Австрія, Бельгія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Люксембург, Ірландія, Нідерланди, Португалія та Іспанія, об'єднавшись у нове фінансове співтовариство, – Європейський Валютний Союз – визнають євро своєю офіційною валютою. Британія відмовилася, хоча й відповідала визначенням Угодою «критеріям конвергенції» (критеріям злиття). 2 січня 2001 року членом єврозони стає також Греція.

П'єр Рішар — зірка, яка ніколи не згасне

«Високий блондин у чорному черевику», котрий понад 20 років не знімався у великому кіно, повернувся до глядачів, на цей раз театральних — у моноспектаклі «Повернення у спогадах». Спектакль поставлено за власними мемуарами Рішара «Як риба без води». Більш вдячного матеріалу, як власна біографія, актору годі було й шукати. Адже все творче життя Рішара — це суцільна класика комедійного жанру.

На очах у залу 69-річний актор перетворюється на себе ж, але 20-річного — перша роль «третього гриба» у спектаклі з Жераром Філіпом, перші мрії про успіх, перші закоханості... О Боже, вона не дозволяє навіть дивитися на неї нижче її очей! Крах сподівань і — знову стрибок у часі, миттєве перевтілення у стомленого пана похилого віку, що сумує над могилою друга, без всяких жартів розмірковуючи про вічні цінності, про чоловічу дружбу, про життя і смерть. В цьому спектаклі, як писали критики, знову у всій повноті виявився трагікомічний талант Рішара, так довго приховуваний за маскою безтурботного веселуна. Спектакль «Повернення у спогадах» смішний і сумний одночасно, але все-таки більше смішний.

Рішар був і залишається одним з найвидатніших коміків епохи, що вже минає, який завжди грав тотальних тюхтіїв, простаків, нездар, телепнів та маруд. Вайлуватих, кудлатих, як кульбачка, з неповторною, завжди якоюсь трохи винуватою усмішкою й інколи прихованою, а інколи й відвертою печалю в променях очей, яка ніколи не полишає справжніх блазнів, заручників глядацького сміху.

Насправді ніхто не пророкував П'єру Рішару такої зіркової кінокар'єри. Хоча смішне і трагічне оточувало П'єра з дитинства. Кажуть, що один його дід був аристократом, другий — браконьєром. Онук дворянина і син промисловця мав продовжити родинну традицію і очолити сімейну текстильну компанію. Одні джерела свідчать, що справи в компанії йшли цілком успішно, інші запевняють, що батько Рішара, навпаки, не мав особливого підприємницького хисту, вмів радше витратити гроші на розваги, що, зрештою, привело сімейний бізнес ледь не до занепаду, а батьків Рішара — до розлучення. Хоч би як там було, але всупереч сподіванням рідних, П'єр Рішар Морис Шарль Леопольд Дефей (таке повне ім'я актора) вирішує «рятувати фінансові справи родини» зовсім в інший спосіб. Він подається до Парижа, де вступає на театральні курси Шарля Дюлена, потім переходить до танцювальної трупі Моріса Бежара, котрий вважає його перспективним танцівником. Але Рішара приваблює драматичне мистецтво — він проходить стажування у Національному народному театрі, причому тоді, коли там працювали знаменитий Жерар Філіп та не менш відомий Філіп Нуаре (останній і підживив інтерес Рішара до комедії), а потім іде на естраду, виступаючи там з гумористичним

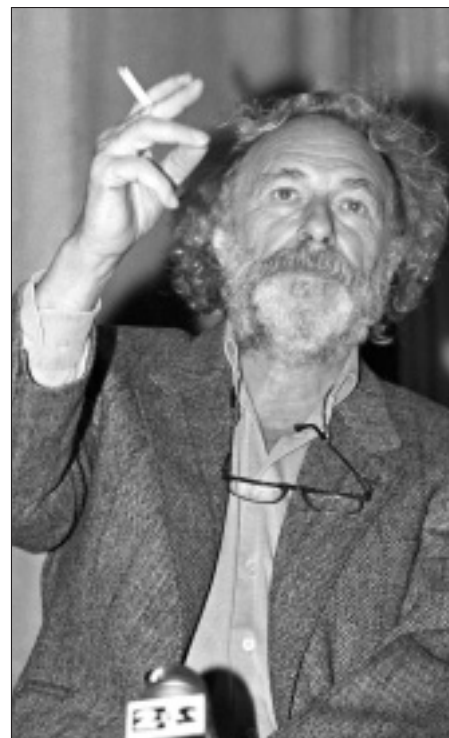
скетчами. Кажуть, що саме тоді й народився нині усім відомий екранний образ Рішара — сором'язливий і розсіяний незграба.

Вперше Рішар знявся в кіно 1968 року у режисера Іва Робера в його картині «Блаженний Александр». Робер розвинув перший успіх 33-річного актора, знявши його в відомих комедіях про пригоди «високого блондина»: «Високий блондин в чорному черевику» (1972) і «Повернення високого блондина в чорному черевику» (1974). А далі практично кожна наступна стрічка за участю Рішара мала оглушливий успіх. І не тільки тому, що його запрошували зніматися кращі режисери. Глядацька любов, ще з часів Чапліна, до різноманітних «маленьких», незграбних, але зворушливих людей непереборна і вона не могла не перекинутися на такого ось «недостатньо красивого для трагедії» (як колись суворо прорекли метри) смішного невдаха, котрий, втім, умів виявляти, коли треба, кмітливість і почуття людської гідності.

Імідж відлюдька та «самотнього вовка», який останнім часом приписували актору, Рішар ламає тріумфальними «виходами на публіку», черговим з яких став спектакль «Повернення у спогадах»

Фільм «Іграшка» (1976) став рекордсменом прокату. Наскільки смішна, настільки й сумна історія людини-«іграшки» полонила серця і радянських глядачів, які добре пам'ятали Рішара по фільмах про «високого блондина». З не меншим успіхом пройшли екранами світу «Укол парасолькою» (1980), «Невдахи» (1981), «Папаші» (1984).

Шалену популярність П'єра Рішара в СРСР не змогли здолати жодні вітри перемін та зміни суспільно-історичних формацій. Коли 1995 року актор приїхав в Україну із спектаклем «Вбивство у Вальпараїсо» театру «Алеф», натовпи шанувальників ледь не змили київський Будинок кіно. Пригадую виступ Рішара на котрійсь з прес-конференцій, його знамениту мудру, трохи винувату усмішку. Він потім зізнавався, що був украй зворушений тим, що його впізнають на вулицях

зовсім незнайомі люди: «Мені подобається на всьому просторі колишнього Радянського Союзу. Хоч як дивно, мене тут пам'ятають, люблять, чекають у гості, зустрічають усмішками, обнімають, цілують...».

«Взагалі я вважаю, що мені дуже таланить, — казав Рішар під час відвідин Києва. — Я займаюсь справою, яку люблю. Мені нема на що скаржитися». Цікаво, що в повсякденному житті Рішар аж ніяк не невдаха. Іронія долі: він таки став бізнесменом. Наприкінці 80-х Рішар засновує кінокомпанію «Фіделіна фільм», що займається виробництвом і прокатом картин. Кажуть, актор має також непогані прибутки з власного маєтку «Шато Бель-Евек», де виробляють червоне вино (понад 60 000 пляшок на рік). Причому усі справи він успішно веде сам. Але, звичайно, творчість, спілкування з шанувальниками залишаються тим стрижнем, який дозволяє актору досі триматись не тільки в гарній фізичній, а й в емоційній формі. Імідж відлюдька та «самотнього вовка», який останнім часом приписували актору, він ламає тріумфальними «виходами на публіку», черговим з яких став спектакль «Повернення у спогадах». Актор у ньому продовжує обігрувати свою екранну маску невдахи: то мовби випадково розбиває графіни, то вивихує ногу, то падає на рівному місці. Словом, живе як риба без води. Або ж — як талановитий актор, який іде зі сцени і раптом відчуває, що йому не вистачає повітря. І зрештою після довгої розлуки з глядачами повертається до них...

Олена КАЧУРЕНКО

В Україні відкрито музей найвидатнішого британця всіх часів

24 червня 2003 року.
Леді Соумз відкриває пам'ятник батькові в Будапешті

У Лівадійському палаці-музеї в Криму офіційно відкрито меморіальний кабінет-бібліотека Уїнстона Леонарда Спенсера Черчилля – найвидатнішого, на думку британців, їхнього земляка усіх часів.

Рівно 59 років тому, 4 – 11 лютого 1945 року, саме тут, у Лівадійському палаці, проходила Кримська (Ялтинська) конференція – нарада глав урядів трьох союзних держав у Другій світовій війні Йосипа Сталіна (СРСР), Франкліна Рузвельта (США) і Уїнстона Черчилля (Велика Британія), на якій були визначені основні принципи післявоєнного миру і системи міжнародної безпеки.

Ідея створення меморіального кабінету-бібліотеки Черчилля виникла у вдови колишнього міністра закордонних справ в уряді Черчилля Ентоні Ідена, а з відповідним проханням до міністерства закордонних справ Великої Британії звернулася дочка Черчилля леді Соумз. Матеріали для музею були передані сім'єю Черчиллів, Центром архівів У.Черчилля, Міжнародним товариством У.Черчилля, міністерством закордонних справ Великої Британії. За їх сприяння Лівадійський палац-музей отримав для меморіальної кімнати збірник книг, написаних У.Черчиллем і про нього, інші воєнні й повоєнні видання, а також документи про британську міжнародну політику. Крім того, МЗС Великої Британії передало музею телевідеотехніку, яка дозволить відвідувачам побачити документальну спадщину Черчилля, почути його виступи, побачити копії документів того часу. Леді Соумз передала також бюст свого батька У.Черчилля, який зайняв центральне місце в кабінеті-музеї.

Присутній на церемонії відкриття Надзвичайний і Повноважний Посол Великої Британії в Україні Роберт Блінклі висловив упевненість, що завдяки меморіальній кімнаті Черчилля українці зможуть ще більше дізнатися про цю велику людину. У музей загалом було передано понад 60 книг, понад 30 документів, 2 документальних відеофільми і 25 комп'ютерних дисків з архівними документами, над якими ще працюватимуть учení музею.

Сьогодні Лівадійський палац, як і в минулі часи, став центром проведення міжнародних зустрічей, які тепер тут відбуваються регулярно

Кельн

Кельн, можливо, – найєвропейськіше місто Німеччини. Навіть назва його походить від спотвореного латинського Колонія Агриппіна. А один з найбільших у світі Кельнський собор, який будувався протягом багатьох сторіч, а нині беззастережно панує над містом, став символом досконалої європейської готики.

Представництво Європейської Комісії в Україні
Адреса: вул. Круглоуніверситетська, 10, Київ 01024. Тел. +38044 4620010
WWW.delukr.cec.eu.int Електронна пошта: press@delukr.cec.eu.int